

## ETKİLİ BİR PROPAGANDA ARACI OLARAK KIBRIS TÜRK MÜCADELE TARİHİNDE ANAMUR VE ANAMUR'UN SESİ RADYOSU

İltaç ASLIM \*

Ulvi KESER \*\*

### Öz

16 Ağustos 1960 tarihinde Türkiye, Yunanistan ve İngiltere'nin garantörlüğünde Kıbrıs Türkleri ile Kıbrıs Rumları tarafından kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti maalesef uzun ömürlü olmaz ve Rumların Akritas Planı adını verdikleri bir plan çerçevesinde adada yaşayan bütün Kıbrıslı Türkleri ortadan kaldırmaya yönelik bir girişim sonrasında Kıbrıs Cumhuriyeti devleti de 21 Aralık 1963 tarihinde ortadan kalkar. Tarihe Kanlı Noel olarak geçen bu günün ardından Rum saldırıları devam ederken Kıbrıs Türkleri de daha güvenli bölgelere kaçmaya başlar ve varlıklarını ve haklılıklarını dünyaya duyurabilmek amacıyla önce Lefkoşa'da Bayrak Radyosu'nu çok zor ve ilkel şartlarda kurmayı başarırlar. Adadaki bu radyoya ilaveten açılan bir diğeri ise Türkiye'nin denizde Kıbrıs'a en yakın noktası olan Anamur'da açılır ve böylece propaganda faaliyetleri yürütülürken Rumların radyo yayınlarını takip ve kontrolü de imkansız bir hale getirilir. Bu çalışma kapsamında Kıbrıslı Türklerin 1963-1974 sürecinde verdikleri mücadelenin bilinmeyen bir sayfasındaki radyolardan Anamur Radyosu irdelenecektir.

*Anahtar Kelimeler:* Anamur Radyosu, TMT, Kanlı Noel, Enosis, Bayrak Radyosu.

## ANAMUR AND ANAMUR'S VOICE RADIO AS AN EFFECTIVE PROPAGANDA WAY IN TURKISH CYPRIOT STRUGGLE HISTORY

### Abstract

The Republic of Cyprus established under the guarantee of Turkey, Greece and the United Kingdom on 16th August 1960 unfortunately doesn't last long, and the above-mentioned republic gets demolished after the Greek Cypriot assaults started due to the Akritas Plan aiming to kill all the Turkish Cypriots on the island so as to make the island a Greek island on 21st December 1963. Subsequent to the period mostly known as the Bloody

\* Program Yapımcısı, Bayrak Radyo Televizyon (BRT) Kurumu, (iaslim@yahoo.com).

\*\* Prof. Dr., Girne Amerikan Üniversitesi, İşletme ve Ekonomi Fakültesi Dekanı, Kıbrıs Araştırmaları Merkezi (GAÜ-KAM) Başkanı, (ulvikeser@gau.edu.tr), (ulvi.keser@gmail.com).

Christmas, The Greek Cypriot assaults continue, and the Turkish Cypriots start leaving their homes back, and try to go to safer places. Then they manage to establish their first radio station names Bayrak in difficulty and simplicity to inform their availability to the public abroad. In addition to the radio station on the island, another station is established in Anamur, the southernmost point of Turkey being very close to Cyprus. Doing so, the propaganda activities continue nonstop, and it is hardly possible for the Greek Cypriots to keep track and to control its broadcasting. This scientific study will focus on Anamur Radio Station starting from 1963 up to 1974 in detail.

**Keywords:** *Anamur Radio, TMT, Bloody Christmas, Enosis, Bayrak Radio.*

## Giriş

Kıbrıs'ta bilinen ilk radyo istasyonu İkinci Dünya Savaşı sonrasında, adada konuşlanmış durumda olan Akrotiri ve Episkopi üslerinde görevli İngiliz Kraliyet Hava Kuvvetleri (Royal Air Force) mensupları tarafından kurulmuştur. Cyprus Forces Broadcasting Service (Kıbrıs Askeri Radyo Servisi) adıyla 1948 yılından itibaren hizmete giren radyo istasyonu ilk olarak Lefkoşa'da faaliyete başlamış ve İngiltere'nin resmi radyo kanalı olan BBC (British Broadcasting Corporation)'nin yayın ilkelerini benimseyerek yola çıkmıştır.<sup>1</sup> Bu radyo adada konuşlanmış İngiliz askeri personeline hizmet vermeye yönelik olarak tesis edilmiş, bununla birlikte yaptığı İngilizce yayınlarla Kıbrıs Rum ve Türklerine de hizmet götürmüştür. Söz konusu radyo istasyonu ancak 1949 yılından itibaren haftada sadece iki saat Türkçe yayın yapmış ve 16 Ağustos 1960 tarihinde Türkiye, İngiltere ve Yunanistan'ın garantörlüğü altında Kıbrıs Cumhuriyeti kuruluncaya kadar faaliyetlerine devam etmiştir. Bu dönemde Kıbrıs adasında TV yayıncılığı söz konusu değildir ve sadece radyo ile sesli yayın yapılabilmektedir. Askeri amaçlı kurulan bu radyo istasyonu dışında adada ayrıca Türkiye'den Ankara Radyosu, Sovyetler Birliği'nden Moskova Radyosu ve İngiltere'den de BBC yayınları dinlenebilmektedir.<sup>2</sup> Bu tarihten sonra ise söz konusu radyo istasyonu Kıbrıs Cumhuriyeti'nin resmi yayın organı olarak CYBC olarak bilinen Kıbrıs Yayın Korporasyonu<sup>3</sup> (Cyprus Broadcasting Corporation) olarak yayın hayatına devam eder.<sup>4</sup> Hazırlanan yönergeyle ortak bir radyo istasyonu kurulması ve

1 Tüge Pirgalı, *Kıbrıs Adasında Yayın Yapan Türk Radyolarının 1960-1974 Yılları Arasında Kamuoyu Oluşturmadaki Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Girne Amerikan Üniversitesi Sosyal ve Fen Bilimleri Enstitüsü, Girne, Haziran 2008, s.11.

2 Şeniz Coşkun, *Televizyon Haberciliğinde Etik; KKTC'de Televizyon Haberciliğinin Etik Anlayışı Üzerine Bir İnceleme*, Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Lefkoşa, 2011, s. 20.

3 Government of Cyprus, *Cyprus Broadcasting Corporation, Chapter 300 A of the Laws;1959 Edition*, Londra, 1959.

4 Amber Eker Aval, *Harid Fedai'nin Anıları; Silik Sayfalar*, Sivil Savunma Teşkilat Başkanlığı Yay., Lefkoşa, 2009, s. 89-91.

bu istasyon vasıtasıyla başta radyo, televizyon olmak üzere ilgili alanlarda sesli ve görüntülü yayın yapılması kabul edilir. Böylece bu radyo istasyonu vasıtasıyla ve tıpkı Londra-Zürih antlaşmalarına uygun bir şekilde garantör devletler olarak bu antlaşmalara imza atan İngiltere, Türkiye ve Yunanistan'ın talepleri doğrultusunda Türk ve Rum personel istihdam edilmeye başlanır. Bu oran devletin diğer bütün kurum ve kuruluşlarında olduğu üzere %70 Rum ve %30 Kıbrıslı Türk olarak belirlenmiştir; ancak Rumlar bu kurala hiçbir şekilde riayet etmemişlerdir. Kıbrıslı Türklerin esaret ve mücadele döneminde açmaya çalıştıkları Bayrak Radyosu öncesinde ise Kıbrıslı Rumların radyo yayınları söz konusudur ve 1960 yılından çok daha önce başlamıştır. 4 Ekim 1953 tarihinde yayın hayatına başlayan bu radyo istasyonunun ardından 1957 yılında da ilk televizyon yayını söz konusu olacaktır.<sup>5</sup> Söz konusu radyoda çalışanlardan birisi de yılların radyo ve televizyonculuğa büyük emek vermiş 1932 Kıbrıs doğumlu Mustafa Akalın'dır;<sup>6</sup>

*"1956 yılında radyoya başladım. İsmi Kıbrıs Yayın Kurumu idi. Radyoya program memuru olarak başladım. O sıralarda da radyomuzun ilk müdürü Suphi Rıza Bey, Ankara Radyosu'ndan Nusret Ersöz'ü getirdi. O zamanlar radyoya program yapan üç tane Türk Sanat Müziği grubu vardı. 'Abdülazim Aziz' grubu, 'Mustafa Kenan Bey' grubu diğeri de 'Zeki Taner Bey' grubuydu. Ben o arada nişanlanmıştım. Eşim de öğretmen adayıydı. Öğretmen Koleji'ne gidiyordu. O zamanlar İngiliz dönemi olduğu için her bir öğretmenin bir çalgı aletini çalmayı bilmesi gerekirdi. Eşim de kemani seçmişti. Abdülazim Aziz de eve gelip ders veriyordu eşime. O esnada gidip geldikçe bana teklifte bulundu, 'Bizim gruba gelip çalışır mısın?' diye. Ben de 'Memnuniyetle.' dedim. Onun grubuna katıldım ben. Provalar piyano evinde olduğu için Abdülazim Aziz Bey'in eşinin evinde yapıyorduk provaları. Radyoya gidiyorduk ve bazen yaptığımız eserleri banda kaydediyorduk ve Nusret Ersöz de o dönemde geldi, bu 3 tane grubu birleştirme kararı verdi. Daha kaliteli olması açısından dedi ve birleştirdi. Onun nezaretinde çalışmalar başladı. Bu arada bize geceleri de Kıbrıs Enformasyon Dairesi'nde Türk Müziği dersi veriyordu. Küçük Aysel de vardı o zamanlar o da geliyordu..."*

Garantörlük Antlaşması'na uygun olarak Kıbrıs Cumhuriyeti çerçevesinde devlet memurluğu kadrolarında %70 Rum ve %30 Kıbrıslı Türk çalıştırılması konusu ise Rumların farklı dönemlerde yaptıkları çeşitli baskılar sonucunda hiçbir zaman hayata geçirilemez ve özellikle Başpiskopos ve Kıbrıs Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Makarios'un 1962 yılından itibaren Anayasa üzerinde Kıbrıs Türklerinin haklarını gasp etmeye yönelik 13 değişiklik yapma düşüncesi adayı kaosa sürükler ve 21 Aralık 1963 günü başlayan Rum saldırılarıyla Kıbrıs Cumhuriyeti fiilen ortadan kalkar.

5 Öte yandan 1960'lı yıllardan itibaren faaliyete geçen RIK (PIK) TV kanalı özellikle Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulmasının ardından Kıbrıslı Türklerle Kıbrıslı Rumların müşterek hizmet verdikleri ve yayınlar gerçekleştirdikleri bir TV kanalı haline gelmesine rağmen 21 Aralık 1963 günü başlayan Rum saldırılarının ardından Türklerin buradaki hizmetleri de sona ermiş ve TV kanalı sadece Rumlara hizmet eder hale gelmiştir. Şeniz Coşkun, a.g.e., s. 21.

6 Bertuğ Topal ve Didem Menteş'ten aktaran Yenidüzen, 15 Şubat 2010.

## 2. Kıbrıs Türk Mücadele Tarihi ve Anamur

Türkiye'nin en güneydeki ucu Anamur'un Kıbrıs adasına en yakın yerleşim merkezidir. Bu bağlamda Kıbrıs adası ile Türkiye'nin en güney noktasını teşkil eden Anamur arasında tarih boyunca devam eden bir yakınlık söz konusudur. Örneğin Birinci Dünya Savaşı sırasında Çanakkale Cephesi'nde esir alınan Türk savaş esirleri Kıbrıs'ta Gazi Mağusa yakınlarındaki Karakol Esir Kampı'na getirilmişler, esaret şartlarına katlanamayan ve bu kamptan kaçmayı başarabilen esirler kayıklarla Anamur'a gelmiştir.<sup>7</sup> Aynı şekilde 1916 yılında Kıbrıs'ta Fransa tarafından kurulan ve dünyanın dört bir tarafından kandırılarak, tehdit edilerek veya maaşa bağlanarak getirilen Ermeniler için Legion d'Orient, yani Ermeni Doğu Lejyonu adıyla Kıbrıs'ta bir eğitim kampı kurulmuş<sup>8</sup>, bu kampta Fransız subaylar tarafından yetiştirilen Ermeniler<sup>9</sup> Mondros Mütarekesi sonrasında Çukurova'da katliamlara girişmişler, bu Ermeni kampıyla ilgili istihbarat çalışmaları ise Osmanlı İmparatorluğu tarafından bölgeye en yakın nokta olan Anamur'dan yönlendirilmiştir. 1919 yılında yüzyılın yetiştirdiği en büyük dahi Mustafa Kemal Atatürk'ün yaktığı hürriyet meşalesine ve Milli Mücadele'ye destek vermek için Kıbrıs Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Yardımcısı merhum Dr. Fazıl Küçük'ün babası tarafından gönderilen katır ve eşekler de Anamur'da karaya çıkartılmıştır.<sup>10</sup> Birinci Dünya Savaşı sürecinden başlayarak Milli Mücadele'nin sonuna kadar Anadolu'ya yardım ve destek faaliyetlerini sürdüren Kıbrıs Türklerinin gönderdiği maddi yardım, ilaç ve kinin yanında bazı askeri malzeme de Anamur vasıtasıyla Anadolu'ya dağıtılmıştır. O dönem Kıbrıs Türk toplumunun en önemli liderlerinden olan ve Çanakkale savaş esirlerinin kurtarılması, Ermeni Doğu Lejyonu'nun kundaklanması gibi pek çok faaliyeti örgütleyen Dr. Esat Bey ve eşi de<sup>11</sup> Milli Mücadele'ye katılmak üzere Anamur'a gelmişlerdir.<sup>12</sup> 1 Nisan 1955 tarihinde Kıbrıs'ta eski bir Yunan subayı olan Georges Grivas komutasında tedhiş ve terör örgütü EOKA faaliyete geçtiğinde Türk Mukavemet Teşkilatı (TMT)'na destek olmak üzere kendi inisiyatiflerini kullanarak ve balıkçı sandallarıyla ilk defa Antalya-Mersin il sınırındaki Kaledran bölgesine gelen, daha sonra Anamur'a getirilen ve Anamur'da eski hükümet konağıyla Gökteş Otelinde misafir edildikten sonra Adana'ya sevk edilen Kıbrıs Türk milli mücadele tarihinin ilk ve unutulmaz kahramanları Bereketçi Vehbi Mahmutoğlu, Celal Mahmutoğlu, Asaf Elmaz ve Celal Yılmaz da 1974 Kıbrıs Barış Harekatı'na kadar pek çok defa Anamur'a gelmişler ve Yoğundubar bölgesinde kendilerine

7 Ulvi Keser, *Kıbrıs'ta Çanakkale Savaş Esirleri 1916-1923*, Lefkoşa, 2015, s. 479.

8 ATASE, K.2680, D.210, F.1-24

9 FO. 371/2484, No.0152/4717

10 Lefkoşa Tahtakale 1923 doğumlu, Cemaliye Karabardak'ın kızı Letife Eyiç'ten aktaran Yılbay M. Emel, Özge Pastırmacıoğlu, Uğur Çınar, Lefkoşa, Aralık 1992. Yaşlıların Ağzından Kıbrıs Türk Toplumunun Geçmişi, KTMA. TK.060.1950.

11 FO/371-4225, 72547, FO/4225-81089, FO/4225-01089 ve 72547/M. E./44.

12 F. O.371/4225-9275 ve F. O.371/4225-9275 sayı, 29 Mayıs 1919 tarihli ve 81089 numaralı belge.

teslim edilen silahları Kıbrıs'ta can, mal ve namus derdine düşmüş insanlara götürmüşlerdir.<sup>13</sup> 1958 yılından itibaren dönemin Başbakanı Adnan Menderes ve Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu'nun devreye girmesiyle profesyonel bir yapıya kavuşan TMT için ilk silahlar da Anamur'dan ve Karadeniz'in kahraman evlatları merhum Ahmet Oğuz Kotoğlu ile Reşat Yavuz Kaptan vasıtasıyla bir balıkçı teknesiyle nakledilmiştir.<sup>14</sup> Bu tekne Kıbrıs Türk mücadele tarihinin ilk deniz şehidi olan ve Anamur'la Kıbrıs arasında seyir halindeyken fırtınaya yakalanarak kaybolan Asaf Elmaz'a istinaden daha sonra Elmas olarak adlandırılmış ve defalarca Anamur iskelesine demir atmıştır.<sup>15</sup> Aynı dönemde Anamur Jandarma Bölge Komutanı olarak görev yapan ve TMT için unutulmaz hizmetlerde bulunan Yzb. Mehmet Kızılsu ise bugün Türkiye'yi uluslararası yarışmalarda ve olimpiyatlarda temsil eden dünya rekortmeni atıcımız Dr. Alp Kızılsu'nun babasıdır.<sup>16</sup> 1958 sonrası süreçte Anamur'dan Akdeniz ve İngiliz donanması, İngiliz deniz devriyesi, ayrıca sahil güvenlik botları ve radar uçaklarının oluşturduğu dörtlü keşif ve güvenlik duvarlarını aşarak Kıbrıs'a yapılacak silah naklinde kılavuzluk yapmak üzere Kıbrıs'tan gelen ve bu denizi avucunun içi gibi bilen merhum Kemal Sahilboylu (Abdullah) da o günlerde Anamurluların meraklı bakışlarından kurtulmak için o dönemde 2-3 yaşlarında olan Dr. Alp Kızılsu'nun dayısı rolünü oynamıştır.<sup>17</sup> 1963 sonrası dönemde başta Anamurlu Arap Faruk ve Arap Fahri olmak üzere pek çok balıkçının da Kıbrıs Türk mücadelesine gönülden destek vermişler, halen Anamur'un İskele (Yalı) Mahallesi mevkiindeki birkaç kerpiç ev de bu maksatla karargâh ve depo olarak kullanılmıştır.<sup>18</sup> 1964 yılından itibaren Rumların Erenköy bölgesindeki 9 Türk köyünü kuşatması üzerine İngiltere ve Türkiye'de okuyan Kıbrıslı Türk öğrencilerin gizlice buldukları terk ederek Anamur'a gelmişler ve bulabildikleri balıkçı sandallarıyla Erenköy'e çıkarak burada 3 yıl boyunca Rum Milli Muhafız Ordusu, EOKA, Yunan Alayı da dâhil olmak üzere binlerce silahlı zorbaya karşı savaşmışlardır.<sup>19</sup> 1964 yılından başlayarak Anamur'dan Erenköy'e götürülen üniversiteli Kıbrıslı Türk gruplar 31 Mart 1964 gecesi 23, 1 Nisan 1964 gecesi 41, 14 Nisan 1964 gecesi 39, 29 Nisan 1964 gecesi 65, 23 Mayıs 1964 gecesi 81, 27 Haziran 1964 gecesi 72, 28 Haziran 1964 gecesi 77, 30 Haziran 1964 gecesi 40, 1 Ağustos 1964 gecesi 62, 9 Ağustos 1964 gecesi 41, ayrıca 11. ve son grup olarak Anamur'dan Erenköy'e çıkan grup ise Türk Silahlı Kuvvetleri mensubu personel de dâhil olmak üzere toplam 22 kişi olmuştur.<sup>20</sup> 1964-1967 döneminde

13 Ulvi Keser, "Türkiye ve Kıbrıs'ta TMT'nin Bereketçileri, Vehbi Mahmutoğlu, Ahmet Oğuz Kotoğlu ve Reşat Yavuz Kaptan'a Kesitsel Bir Bakış", İkinci Uluslararası TMT Sempozyumu, Mütahhitler Derneği, TMT Derneği ve KKTC Üniversiteleri, KKTC, 26 Ekim-1 Kasım 2011, KKTC, Cilt II, s. 145-198.

14 Ulvi Keser, a.g.m., s. 150

15 Ulvi Keser, a.g.m., s. 155

16 Ulvi Keser, a.g.m., s. 125

17 Ulvi Keser, a.g.m., s. 176.

18 Ulvi Keser, a.g.m., s. 187.

19 Ulvi Keser, "Askeri Posta; 1964 Erenköy", Çizgi Ötesi Dergisi, Kara Harp Okulu Yay., Sayı 2, Ankara, Ocak 1994, s. 25.

20 Ulvi Keser, a.g.m., s. 176.

aynı yolu devletin de izlediğini ve Erenköy bölgesindeki üniversiteli gençleri askeri nizamla sokmak üzere başta TMT'nin unutulmaz komutanı Bozkurt kod adlı Bayraktar Albay Ali Rıza Vuruşkan olmak üzere subay kadrosunu gizlice Anamur'dan Kıbrıs'a yollamıştır. Aynı grupta bulunan diğer bir kişi ise Rauf Raif Denктаş'tır ve Kıbrıs olaylarını devlet adına yakından takip eden gazeteci Ömer Sami Coşar da bu grupla beraber adaya çıkanlar arasındadır. 1964 sonrasında Kıbrıs'a çıkmasına müsaade edilmeyen Rauf Denктаş, eşi ve çocukları bir müddet Anamur'da radyo istasyonunda kalmıştır.<sup>21</sup> Söz konusu bu radyo istasyonu 1974 sonrasında önce TRT Çukurova Radyosu'na, 12 Eylül 1980 sonrasında da Hava Kuvvetleri Komutanlığına verilmiş ve bu arazi kamp yapılmış, buradaki malzemeler ise maalesef ziyan olmuştur. Ayrıca 20 Temmuz 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı sırasında bütün hava operasyonları Anamur'da bulunan Hava Radar Mevzi Komutanlığı vasıtasıyla koordine edilmiş, bu istasyon aynı zamanda Deniz Komutanlığının sevk ve idaresinde de muazzam yararlılıklar göstermiştir. 20 Temmuz 1974 Barış Harekâtı sırasında yurdun her yerinde olduğu gibi Anamur'da da halkın Askerlik Şubesi'ne akın etmiş ve askere yazılmak istemiştir. Bu savaş döneminde Anamur sahil şeridinde sıkıyönetim uygulaması yapılmış, geceleri karartma uygulanmış, arabaların farlarıyla evlerde perdeler karartılmış, ateş yakmanın yasak olduğu bu dönemde Beşparmak Dağları'nda patlayan bombalarla ormanlarda çıkan yangınlar Anamur'dan da çıplak gözle görülebilmektedir.

### 3. Bayrak Radyosu

1959 Şubat ayında Londra Anlaşması için Londra'da bulunan Rauf R. Denктаş "Gün gele Rumlar bizi radyo servislerinden mahrum edebilirler. Radyo kültürel bir araçtır, eğitim ve kültür işleri toplumların yetki sınırlarına girdiğine göre kendi radyomuzu kurma hakkımız vardır. Bu sahnada bu hakkı talep edelim."<sup>22</sup> teklifinde bulunur ancak bu o günlerde taraftar bulmaz. 1960 Cumhuriyeti'nin kurulması sonrasında Rauf R. Denктаş'ın kültür ve eğitim işlerinden sorumlu Cemaat Meclisi Başkanı olarak yaptığı müracaatlar da hükümet ve Anayasa Mahkemesi tarafından reddedilir.<sup>23</sup> Ancak Kıbrıs Türk'ünün var oluş mücadelesinde tartışılmaz yeri olan müesseselerden biri de Bayrak Radyosu olur. 21 Aralık 1963 tarihinde Rum saldırılarının başlaması ve Rum radyosunun Türk cemaatinin moralini bozacak şekilde yayınlar yapmaya başlamasıyla bir radyo istasyonu kurulması fikri gündeme gelir. Esasında burada Rumların Kıbrıs Cumhuriyeti'ne ait olan ve her iki toplumun kullanmakta olduğu radyo istasyonunu 21 Aralık 1963 tarihinde işgal etmesi ve doğrudan Kıbrıslı Türklere karşı faaliyete geçmesi

21 KKTC Kurucu Cumhurbaşkanı merhum Rauf Raif Denктаş ile 21 Aralık 2007 tarihinde Elazığ'da yapılan görüşme

22 Rauf R. Denктаş, *Rauf Denктаş'ın Anıları*, Cilt I, İstanbul, 1996, s. 346.

23 Rauf R. Denктаş, *a. g. e.*, s. 347.

“düşman gerisinde harp”<sup>24</sup> olarak adlandırılacak türden bir gayri nizami harp usulüdür ve kamuoyunu etkilemeye yönelik bir propaganda girişimidir. Bu çerçevede yürütülen askeri olmayan harekât, “cephe gerisinde düşmanın düzenini ve moralini bozma”<sup>25</sup> girişimleri çerçevesinde propaganda, “ekonomik harp”, “psikolojik harp” ve “siyasi harp” gibi farklı alanlarda yürütülmektedir ve propaganda burada en önemli ve en etkili tekniklerden birisi olmaktadır. Bu bağlamda Mao Tse Tung, halkı suya, gayri nizami harp uygulamasında bulunan özel birlikleri veya görev verilmiş kimseleri ise suda yaşayan balıklara<sup>26</sup> benzetir. Mao’nun bu yaklaşımı kara propaganda ve etkileme girişimlerinin doğrudan halk üzerinde yapılmasıdır ve bundan istifade edecek olanların da aynı kamuoyunun zayıf noktalarından istifade etmesinden başka bir şey değildir. Kıbrıslı Türkler de Rumların bu hamlesine aynı şekilde cevap vermek ve onların bilgi kirliliği (dezenformasyon) yaratmasını engelleme yanında psikolojik dirençlerini de kırmayı da amaçlar. Esasında bu konuyla ilgili çalışmalar çok daha önceden başlatılmış ve Rum radyosunun yanlı ve moral bozucu yayınları karşısında adada olup bitenleri yansıtmak amacıyla hazırlıklar yapılır ve özellikle Lefkoşa Sancaktarı Ahmet Göçmez’in girişimleri ve Bayraktar Kenan Çoygun’un onayıyla alınan ekipman TMT’ye ait bir depoya kaldırılır.<sup>27</sup> Aralık 1963 olaylarının başlaması ve bu malzemelerin elde bulunmaması nedeniyle sıkıntılı bir süreç de başlar. 24 Aralık 1963 tarihinde verilen “Kahraman Mücahitlerimizin sesini doğru olarak yansıttacak bir radyoya ihtiyaç vardır.”<sup>28</sup> direktifinin alınmasından hemen sonra çalışmalara başlanılır. O günlerde Kıbrıs Telekomünikasyon İdare Meclisi asbaşkanı konumunda olan Ali Gürsoy’un da büyük destek verdiği bu çalışma sonrasında Lefkoşa’da Viktorya Caddesi’nde bulunan Orhan Şevket’in deposundaki hurda malzemelerden radyo istasyonu kurma projesi de hayata böylece geçirilir. Bölgeden sorumlu Kara Petek Beyi Aziz Rüstem’in verdiği bilgiler doğrultusunda malzemeleri Rum tehdidi altındaki bölgeden almak üzere Yıldırım Grup Komutanı Mehmetali Tremeşeli sorumluluğunda Alpay Mustafa, Mahmut Hüdaverdi, İbrahim Tremeşeli, Tacettin Atai, Fil Turgut (Mustafa), Esat Hüdaverdi, Hüseyin Pof, Özkan Atasoy, Mehmet Öksüzer, Mustafa Ormancı, Kemal Kalıçay, Mustafa Osman ve Ali Gürsoy’dan oluşan ekip bölgeye gider.<sup>29</sup> Pavlidis Garajı yakınlarında Rumlarla girilen çatışma sonrasında depoya girilir ve Ali Gürsoy’un gösterdiği malzemeler derhal alınarak kamyonete yüklenir. Emniyetli bölgeye geçirilen malzemeler Kıbrıs Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı

24 Otto Heilbrunn, *Düşman Gerisinde Harp*, Genelkurmay Harp Tarihi Başkanlığı, Genelkurmay Basımevi, Ankara, 1974, s. 21.

25 Bu noktada yapılan propaganda faaliyetine yönelik olarak kamuoyunun ortaya koyduğu tepki ve değişkenlik gösteren davranışlar da faaliyetin aynı dozda yürütülüp yürütülmemesi açısından önem taşımaktadır. Heilbrunn, *a.g.e.*, s. 147.

26 Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz., Mao Tse Tung, *Che Guevara, Gerilla Harbi*, Payel Yay., İstanbul, 1967, s. 60

27 Celal Mahmutoğlu ile 5 Temmuz 2005 tarihinde Yeni Erenköy’de yapılan görüşme.

28 Bayrak Radyo ve Televizyon Kurumu, BRTK, Lefkoşa, 1988, s. 3.

29 Ulvi Keser, *Kıbrıs’ta Yeraltı Faaliyetleri ve Türk Mukavemet Teşkilatı 1955-1963*, IQ Yay., İstanbul, 2007, s. 342.

Vekili Dr. Fazıl Küçük'ün Cumhurbaşkanı Muavinliği Sarayı'nun bir zamanlar İngiliz sömürge yönetimi tarafından İngiliz Valisinin atları için ahır olarak da kullanılan garajında bir kaç cesur ve iş bilir teknisyen vasıtasıyla ve derme çatma araçlarla imkânsız gerçekleştirilir.<sup>30</sup> İhtiyaç duyulan aküler ise Alpay Mustafa idaresindeki bir grup tarafından toplanılır ve getirilen 80 kadar araba aküsüyle istasyon hazır hale getirilir ve Lefkoşa ve çevresine seslenilir,<sup>31</sup>

*"Bayrak, Bayrak, Bayrak. Orta dalga 200 metre üzerinden dün yayına başlayan Bayrak Radyosu Kıbrıs'ın kahraman mücahitlerinin sesini bütün dünyaya yaymaya başlamıştır..."*

Burada hemen belirtilmelidir ki bu anonsu telefon ahizesi vasıtasıyla bütün duyuran ilk ses Aysel Bağdadi veya bilinen ismiyle Küçük Aysel'e aittir.<sup>32</sup> 28 Aralık 1963 tarihinden itibaren Kemal Tunç ve Üner Ulutuğ'un sesleriyle "Kıbrıs Türk Mücahidinin Sesi; Bayrak Radyosu'nun" Doktor Fazıl Küçük'ün garajından yayın yapan verici hücre ve stüdyosunda 1509 tipi askeri verici cihazı 100 adet 12 voltluk akü bataryası ile işletilmekte, stüdyo cihazı olarak da 8 tane telefon ahizesinden yapılmış mikrofon kullanılmaktadır ve anteni de sadece bir bayrak direği yüksekliğindedir.<sup>33</sup> 100 tane 12 voltluk akü ile çalışan radyo sadece 5 dakika süreyle yayın yapabildiğinden bu sürenin uzatılmasına çalışılır. 1958-1960 devresinde TMT Bayraktarlığı görevinde bulunan Ali Conan kod isimli Albay Ali Rıza Vuruşkan sonrasında neredeyse yaklaşık 2 yıl vekâleten idare edilen TMT'nin ikinci komutanı ve Bayraktarı olan Kemal Coşkun kod isimli Albay Kenan Çoygun döneminde devreye giren Bayrak Radyosu şüphesiz devletin resmi ve askeri bir kurumu haline gelmiştir. Dönemin şartları gereği TMT karargâhı tarafından verilen emirler ve talimatlar çerçevesinde yürütülen programlarda Kıbrıs Türklerinin ulusal bilinçleri de aynı şekilde dik tutulmaya çalışılır. Bu noktada Rumların propaganda ve moral ve motivasyonu düşürmeye yönelik basın-yayın faaliyetleri de aralıksız devam etmektedir. Dostluk ve düşmanlıkla ilgili olarak toplumun çeşitli grupları üzerinde uygulanan kara propaganda çerçevesinde ise sivil halkın direnci kırılırken, dünya kamuoyu da aynı şekilde yanlarına çekilmeye çalışılmıştır.<sup>34</sup>

#### 4. Kıbrıs'ın Sesi Radyosu

Bu arada kurulan bir diğer radyo istasyonu ise 674 KHz frekansından 1964 yılıyla birlikte deneme yayınlarına başlayan ve ilk yayınları deneme amaçlı müzik yayını olan, 9 Eylül 1964<sup>35</sup> tarihinde ise haber programlarıyla resmen

30 Rauf R. Denктаş, *Rauf Denктаş'ın Anıları*, Cilt I, İstanbul,1996, s. 346.

31 Halkın Sesi, 29 Aralık 1963.

32 [http://www.doguakdeniz.com/forum/unlu\\_kibrislilar/kucuk\\_aysel-t1116.0.html](http://www.doguakdeniz.com/forum/unlu_kibrislilar/kucuk_aysel-t1116.0.html). Ahmet Ömerağa (Albayrak), Kıbrıs'ta 1974 Öncesi Eğlence Hayatımız, Törenler ve Kutlamalar, Lefkoşa, Kasım 2011, s. 159.

33 Bayrak Radyo ve Televizyon Kurumu, *BRTK*, Lefkoşa, 1988,s. 3.

34 Department of the Army Field Manual, FM-31-15; *Operations Against Irregular Forces*, Department of the Navy, Mayıs 1961, Washington DC, s. 17.

35 <http://www.trt.net.tr/Kurumsal/KilometreTaslari.aspx?yil=1964>



yayın hayatına başlayan, 28 Haziran 1978 tarihine kadar faaliyette bulunan ve Mersin'in Anamur ilçesinden yayın yaptığı için vatandaşlar tarafından Anamur Radyosu olarak bilinen Kıbrıs'ın Sesi Radyosu'dur. Kıbrıs Türklerinin sesini bütün dünyaya duyurmak amacıyla 23 Aralık 1963 günü devreye giren Bayrak Radyosu'nun ardından Kıbrıs'ta Canbulat, Gazi Baf, Lefke Radyosu yanında bir başka radyo istasyonunun da Anamur'da devreye girdiğini, Mücahidin Sesi adlı bu radyo istasyonuna Anamurluların Anamur'un Sesi demeyi tercih etmişlerdir. 1964 yılından itibaren faaliyette bulunan bu radyo istasyonunda Kıbrıs'tan görevlendirilen Kıbrıs Türklerinin görev yaptıklarını ve aralarında Saffet Soykal, Tegi Münir, Hüseyin Hes, Hasan Fehmi gibi Anamur insanıyla kaynaşan insanlar da görev yapmıştır. Grivas komutasındaki Rum tedhiş örgütünün Kıbrıs Türklerine yönelik saldırılarının yoğunlaşarak artması, Erenköy bölgesinde devam eden kuşatma ve Kıbrıs Türklerinin daha güvenli bölgelere göç etme telaşı içerisinde Türkiye de devreye girer ve İsmet İnönü'nün direktifiyle derhal düğmeye basılır. Bu bağlamda İsmet İnönü zamanın Kıbrıs Koordinasyon Komitesi Başkanı Turizm ve Tanıtma Bakanı Ali İhsan Göğüş'ün Kıbrıs'ın Sesi Radyosu'nun kurulması için istediği o zamanın parası 1.000.000 lirayı kendi özel tahsisatından derhal vererek örnek bir davranış sergiler ve bu radyonun çok kısa bir zamanda adaya yönelik moral yayınları yapmasını sağlamıştır.<sup>36</sup> Kıbrıs adasının Türkiye'ye en yakın nokta olduğu Mersin'in Anamur ilçesinde kurulan radyo istasyonu aracılığıyla günde 18 saat boyunca Türkçe, İngilizce ve Rumca yayın yapılır. Resmi adı Kısa Dalga A Radyosu olan radyo istasyonunun 1964-1974 döneminde Anamur'da yayın hayatında bulunduğu dönem içerisinde faaliyetleri Genelkurmay Başkanlığı ile TRT ve PTT yetkililerinin yer aldığı KİPİG isimli bir üst kurul tarafından yönetilir.<sup>37</sup> Diğer bütün radyo istasyonları adanın farklı noktalarından yayın yapmaya gayret ederken Anamurluların zaman içinde Anamur'un Sesi veya Anamur Radyosu olarak adlandıracakları bu radyo ise Türkiye sınırları içinden ve Akdeniz'in karşı yakasından yayın yapmaktadır ve bu durum çok daha rahat ve güvenli yayın yapmasına neden olmaktadır. Buna rağmen Kıbrıslı Rumlar da boş durmamakta ve söz konusu radyonun yayınlarının nereden yapıldığını bulmaya çalışmaktadırlar.

Bu noktada Kıbrıs'ın Sesi Radyosu'nu da yakın takibe alan Rumlar Ankara'da bulunan Kıbrıs Cumhuriyeti Büyükelçisi vasıtasıyla bu radyonun yerini tespit eder ve Anamur'a gelen Rum diplomat askeri kampın bulunduğu alana girmeye çalışır.<sup>38</sup> İçeriye alınmayan Rum diplomat bunun üzerine Ankara'da TRT Genel Müdürlüğü'ne giderek bu radyo istasyonunun yayınlarının ne şekilde yapıldığı konusunda bilgi alma gayreti içine girer. Saffet Soykal radyo istasyonunun Rumlar tarafından tespit edildiği, Ankara'da

36 <http://www.tarihbakis.com/ataturkun-kibris-direktifi/>

37 Aydın Olgun, "Kıbrıs'ın Sesi Radyosu", *Güvenlik Kuvvetleri Dergisi*, Sayı 46, Ekim 2001, Lefkoşa, s.27.

38 Saffet Soykal'dan aktaran Tüge Pirgali, *a.g.e.*, s. 58.

görevli Rum büyükelçinin bizzat Anamur'a kadar gelerek radyo yayınlarını yerinde tespit etmeye çalıştığını belirtmekle birlikte farklı görüşler de vardır. Örneğin Aydın Olgun aynı konuyla ilgili olarak Kıbrıs'ın Sesi Radyosu'nun son derece faydalı yayınlarından övgüyle söz ettikten sonra "...Vurgulayacağım olgu Rum, Yunan ve ABD'li araştırmacıların uzun yıllar görev yapan Kıbrıs'ın Sesi Radyosu'nu tüm gayretlerine rağmen bir türlü tespit edemeyip özellikle Kıbrıs'ın dağlarında veya Ege adalarında aramalarıdır."<sup>39</sup> der. Bu dönemde Kıbrıs'ta TRT adına görev yapmakta olan Kemal Aşık ise Kıbrıs'la Türkiye arasındaki irtibatı sağlamakta, TRT vasıtasıyla temin edilen bilgi ve haberleri Kıbrıs'ın Sesi Radyosu'na ulaştırmaktadır. Telefon irtibatı olmadığı hallerde Türkiye'nin Lefkoşa Büyükelçiliği devreye girmekte, zaman zaman da teleks yoluyla bilgi aktarılması sağlanmaktadır. Bayrak radyosu merkez radyo pozisyonunda olduğundan radyoların içerikleri bölgesel farklılıklar dışında hemen hemen aynı formatta yapılmakta, Anamur'da bulunan radyo istasyonuna ise Genelkurmay Başkanlığı tarafından ulaştırılan haberler, Kıbrıs'tan gelen haberler ve diğer bilgiler eklenmektedir;<sup>40</sup>

a) Kıbrıs Türk halkının moralini yükseklerde tuttu.

b) Rum radyosunun ve haber ajansının Türk düşmanı, yalan, kasıtlı haberlerini çürüttü. Rum'un foyasını ve moral bozucu yayınlarını desifre etti.

c) Kıbrıs Türk halkının Rum-Yunan ikilisinin kurban edilmek istendiğini açıkça ortaya koydu.

d) Gettolarda, ücra köylerde yaşayan insanlarımızı gerekli mesajları ve haberleri ulaştırdı.

e) Milli hislerin ve mücadele ruhunun köreltilmesini önledi.

f) Kıbrıs Türk halkının direniş gücüne güç kattı. Sesini dünyaya duyurdu. Her iki radyomuzun yayınlarından rahatsız olan Rum-Yunan ikilisi bunları susturmaya kalkıştı. Başaramadı. Bayrak Radyosu, 25 Aralık 1963 den beri üç dilde; Türkçe, İngilizce, Rumca ve daha sonra Arapça başarılı yayınlarını sürdürmektedir. Kıbrıs'ın Sesi de 1964-78 arası Türkçe, İngilizce, Rumca haber ve yorumları ile çok değerli hizmetler verdi. Baskı, ıstırap, kan, ölüm, yoksulluk, korku ve muhasara altında yaşayan Kıbrıs Türk halkı Bayrak ve Kıbrıs'ın Sesi yayınları ile dip diri ayakta tutulmamış olsaydı bugünlere ulaşmamız mümkün olmayacaktı. Bizim kuşak dışında o mücadele ve şahlanmış yıllarını gençlerimize öğretecek, gerçek tarih yazacak birileri inşallah, çıkacaktır. Çıkmaya başlamış olması beni ümitlendirmiş ve mutlu etmiştir. Her kim ne derse desin, her kim bu iki kuruluşu nasıl tanımlarsa tanımlasın, Denктаş'ın Sesi desin, ben, ikisinin de Kıbrıs Türk halkının gur sesi olduğunu iddia ediyorum. Onlar olmasaydı Rum'un insafsız yayınlarına, propagandasına ve yalanlarına kanmış olabilecekler çıkabilirdi. İyi ki komutanlarımız, ilgili liderler bu iki yayın organının önemini anlamış ve gerekenleri

39 Aydın Olgun, "Kıbrıs Türk'ünün Mücadele Yıllarındaki Özgür Sesi; Kıbrıs'ın Sesi Radyosu", Güvenlik Kuvvetleri Dergisi, Sayı 46, Ekim 2001, Lefkoşa, s. 27.

40 Özcan Özcanhan'dan aktaran Star Kıbrıs, 10 Ağustos 2012.

*yapmıştır. Yoktan radyolar ve yayın evleri kurmuştur. Ne mutlu bu konularda hizmeti geçenlere. Hepsini saygı ile selamlıyor, ahirete intikal edenleri rahmetle anıyorum."*

Diğer bütün radyolar gibi korsan yayın yapan, Rumların nereden yayın yaptığını bulmak için büyük çabalar sarf ettiği ve özellikle İngilizce ve Rumca olarak yaptığı yayınlarla kamuoyu oluşturan ve Rumlarla İngilizlerin de adada neler olup bittiği konusunda bilgi sahibi olmasını sağlayan radyo ayrıca moral seviyesini yükseltirken Rumların direncini de kırmayı başarır. Radyo sabah 09.00–12.00 arasında Türkçe haberler ve haber programları, 12.00-17.00 arasında Türkçe, Rumca ve İngilizce haber programları, 18.00-21.00 arasında da yine aynı şekilde Türkçe, Rumca ve İngilizce programlar yapmakta, yayının bittiği gece 23.00'den itibaren aralıksız müzik yayını yapılmaktadır;<sup>41</sup>

*"Kıbrıs'ın Sesi neşriyatına başladığı günden (beri) ada Türklüğü dünya ve bahusus anavatan haberlerini ve Kıbrıs'la alakadar neşriyatı en ücra köşelerde oturanlar bile rahatça işitilebilmekte ve olayları takip etmektedir. Yalnız Türk cemaatinin içinde bulunduğu müşkül devrede kuvve-i maneviyesinin büyük çapta takviye edilmesi zarureti karşısında olduğumuz a şüphe yoktur. Bu mülahazalar muvacehesinde Kıbrıs'ın Sesi'nin ön planda tutacağı ve tutmaya mecbur olduğu siyaset bir taraftan Kıbrıs Türk'ünün içinde bulunduğu mücadeleyi başlatanların kimler olduğunu, maksat ve gayelerinin neyi istihdam ettiğinin iyice anlatılması yerinde olur. Çünkü her geçen gün Rum radyosunun yanlış ve hiçbir esasa dayanmayan neşriyatının tesirinde kalan bazı Türk vatandaşları güya ortada hiçbir sebep mevcut değilken adayı taksim için Türk liderlerinin bir tahriki neticesi Rumların hücumu geçtiği zehabına kapılmaktadır. Türk kardeşlerimiz üzerinde menfi tesirler yaratan yanlış ve esastan arî Rum programlarını çürütmek şart ve elzemdir. Bir taraftan Türk cemaatini daha büyük bir sabır ve metanete alıştırmaya çalışırken diğer taraftan yabancılara karşı da davamızda ne kadar haklı olduğumuzu duyurmak ve Rum cemaatine de kendilerinden saklanan hakikatleri meydana koymak yerinde olur. Mesela Yunanistan'ın istiklalini kazandığı günden (itibaren) idaresindeki Türk cemaatine karşı takip ettiği gayri insani siyaset; Girit, Rodos ve On iki adalardaki Türklerin hangi sebepler tahtinde mal ve mülklerini bırakarak aç ve sefil kaçmaya icbar edildiğini tarihi vesikalara dayanarak meydana koymak bugün bizi Yunan idaresine terk etmeye zorlayan büyük devletlerin düşünce ve kanaatlerini de değiştirmesi bakımından lehimize bir puan olacağı muhakkaktır ve yine Yunan idaresinin Makarios idaresinden daha insani olacağı ve Birleşmiş Milletlerin garantileri de sağlandığı takdirde müreffeh bir hayat sürmenin imkân dâhiline gireceğini müdafaa eden Doğu ve Batı bloğuna bilmedikleri sayfaları açmanın buradaki Kıbrıs Türk'ünün yaptığı neşriyat ve beyanların yanına Kıbrıs'ın Sesi'nin de faaliyeti eklenmelidir.*

Madem ki Kıbrıs'ın Sesi'nin maksat ve gayesi de bunu güdüyordu Ankara Radyosu'nun taklidinden vazgeçerek bütün kuvvetini bir nokta üzerinde teksif etmesi ve bunun da adanın İngiliz idaresine geçtiği günden bu yana ne gibi müşkül şartlar içinde Rumlarla yaşamak zorunda kaldığı

41 Fazıl Küçük'ten aktaran Halkın Sesi, 22 Kasım 1964

bilinecek olursa yabancıların 'Rumlarla niçin dün bir arada mesut ve bahtiyar yaşadınız. Bugün ve yarın niçin olmasın?' sualleri de ortadan kalkmış olur. Her ne kadar Kıbrıs Türk'ü elindeki bütün imkânları kullanarak tarihi vesikaları ortaya sermiş bulunuyorsa da bütün bunları dünyaya işittirmek imkânlarından maalesef mahrum olduğumuzu da kabul etmek yerinde olur. Mademki savaş meydanlarında çarpışan bir orduya verilecek silah kadar müessir olan propagandaya da azami kuvvet ve ehemmiyetin verilmesi zarureti karşısında bulunuyoruz, Kıbrıs'ın Sesi Radyosu'nun programlarına Arapça ve Fransızca'yı da ilave etmesi mutlak surette elzemdir. Yine pek yakında Kıbrıs Türk'ünün hemen hemen dünya ile alakasının kesilmek tehlikesi de ortaya çıkıyor. Bilindiği gibi uzun bir zamandan beri anavatan basınının Kıbrıs'a girmesine müsaade edilmiyor ve bunun yanında Reuter Haber Ajansı'nın da önümüzdeki aydan itibaren neşriyatını durdurması, bundan böyle Rum propagandasına Türk cemaatinin ister istemez inanması gerekecektir. Bu sebeptendir ki Kıbrıs'ın Sesi en yakın zamanda gazeteler ve bhusus Kıbrıs için Reuter ve diğer ajansların Kıbrıs'la alakadar haberleri ihdas edeceği yazdırma servisleri ile her akşam saat 23.00'de yayımlanması Kıbrıs Türk cemaatinin delalette bırakılmasında en büyük amir olacaktır."

Rumların psikolojik hareket ve moral-motivasyon değerlerini kırmaya yönelik olarak sadece cephelerde değil özellikle radyo yayınlarında sıkça çaldıkları "*Bekledim de gelmedin. Hiç mi beni seomedin?*" şarkısına karşılık "*Bir gece ansızın gelebilirim.*" şarkısı da ön plana çıkar. Anamur'da bu radyo istasyonunun kurulma aşamasında önemli katkılarda bulunan dönemin TRT Haber Dairesi eski müdürü Esat Kıratlı da Kıbrıs'ın Sesi Radyosu'nun kurulma gayesi ve 3 dilde yayın yapılmasının sebebini herkese ve bütün kamuoyuna ulaştırmak olarak ifade eder.<sup>42</sup> 10 kw gücünde yayın yapan bu radyoda görev yapan ve destek veren personel arasında Tegi Münir, Özcan Özcanhan, Ahmet Şevki, Hasan Fehmi, Cafer Mehmet, 15 Aralık 1964 tarihinden itibaren burada görevlendirilen Saffet Soykal, Mustafa Adiloğlu, Fuat Veziroğlu da bulunmaktadır;<sup>43</sup>

"...(Ankara'da) Görevimi benim köylüm olan Ahmet Kaymakamoğlu'na verdiler. Bir süre sonra ben Ertuğruloğlu'nu ziyaret ettim. Harçlığımın bitmek üzere olduğunu, görevimden alındığımı ve Kıbrıs'a gidemeyeceğimin, deşifre olduğumun bildirildiğini söyledim. Ne yapacağımı sordum. 'Senin yerine Ahmet Kaymakamoğlu'nu görevlendirdiler. Onunla konuş, belki seni bundan sonraki gruba dahil eder de Kıbrıs'a gidersin.' dedi. Gittim. Ahmet Kaymakamoğlu'na bana 'Ben seninle ilgili bir işlem yapamam, senin durumun ayrıdır.' dedi. Bunun üstüne ben Denktaş'a gidip durumu anlattım. Beni Büyükelçi Şadi Kavur'a gönderdi. O Kıbrıs işlerine bakıyordu. Şadi Bey'e durumu anlattım. Kenan Coygün'un bana verdiği talimatı da ona söyleyemiyorum. Ona ortada kaldığımı ve ne yapacağımı bilmediğimi söyledim. Bana bir hafta sonra gelmemi söyledi. Bir hafta sonra gittiğimde bana 'Biz Anadolu'da bir radyo kurduk. Senin bu

42 <http://www.abvizyonu.com/basindan/bir-gece-ansizin-geldik.html>

43 Fuat Veziroğlu'dan aktaran Mete Tümerkan, Haber Kıbrıs, 31 Mayıs 2012.

şartlarda Kıbrıs'a gitmen doğru olmaz. Orada görevlendirileceksin.' dedi. Anamur'da Kıbrıs'ın Sesi diye bir radyo kurulmuştu. Anamur'dan yayın yaptığı halde Kıbrıs'ın içinden yayın yaptığı iddiasındaydı, adı da Kıbrıs'ın Sesi. Bir otobüse binip Anamur'a gittim. Deniz kenarında bir tesis, lojmanlar da var okul yatakhane gibi. Orada rahmetli Tegi Münür, Fehmi Hasan, Ahmet Şevki, Mustafa Adiloğlu, Hilmi Murat, Mehmet Cafer ve Bayrak'ta da çalışmış bazı arkadaşları buldum. Radyo müdürü de Metin Güner'di. Biz Kıbrıslıların oradaki görevi sadece mikrofondan elimize verilen metinleri okumaktı. Yorumlar Ankara'da yazılıyordu. Ankara'da Mithatpaşa Caddesi'ndeki TRT binasının çatı katı A Servisi diye isimlendirilmişti ve Anamur Radyosu'nun idare merkezi orasıydı. Orada yorumcular ve haberciler yazıp bize teleksle Anamur'a geçiyorlar. O Türkçe metinleri ben, Tegi Münür, Ahmet Şevki sıra ile okuyoruz. Yorumları da okuyoruz. Mustafa Adiloğlu ile Mehmet Cafer İngilizceye tercüme ederek okuyorlar. Hasan Filo ile Hilmi Murat da Rumcaya tercüme ederek okuyorlar.

O zaman Necdet Onur isminde birisi vardı Ankara'daki servisin başında. Kıbrıs yorumlarını da o yazıyordu ama Kıbrıs'ı hiç bilmiyordu. Yaşamadan, görmeden anlayamazsın. Yazdığı yorumlar yavan geliyordu bize. Okuyorduk ama üzülüp tepki koyuyorduk. Kıbrıs kaynıyordu ama yorumlar gayet soğukkanlı ve diplomatça yazılıyordu. Burada dinleyenlerin 'Bizimle dalga mı geçiyorlar?' diyebileceği tarzda yorumlardı bunlar. Bir, iki, üç, beş bizim asabımız bozuldu. Tegi Münür o uysal, efendi adam sinirlenmeye, elini masalara vurmaya ve 'Böyle yorum olur mu?' demeye başladı. Ben bir gün bana verilen metni okuduktan sonra aşka ve heyecana gelerek irticalen de bir şeyler söyledim. Çıktığımda arkadaşlar 'Aferin çok güzel, bak isteyince bu iş olabilirmiş.' dediler. O zaman ben rahmetli Metin Güner'e gittim ve ona dedim ki 'Bu iş bu yorumlarla devam edemez. Bu yorumlarla biz Kıbrıs Türkü'ne moral veremeyiz. Onların ne halde olduklarını biz biliriz. Müsaade edin de bu yorumları biz yazalım. Hatta ben irticalen konuşayım.' dedim. Metin Bey 'Beni asarlar.' dedi. Çünkü A servisi, Dışişleri Bakanlığı ve Genelkurmay Başkanlığı'nın tayin ettiği personel tarafından müstereken yönetiliyordu. Ben ısrar ettim. Allah rahmet eylesin ve huzur içerisinde yatsın Metin Güner bu riski göze alacağını söyledi. Yalnız yakalanılması halinde kendisini ele vermememi, kendisinden habersiz böyle bir şeyi yapmış gibi davranmamı istedi. Ben söz verdim. Ankara'dan teleksle gelen mesajları biz ondan sonra okunmuş gibi dosyaya koymaya başladık. Ben kendi yazdığım yorumları okumaya başladım, ondan sonra da irticalen konuşmaya başladım ama buradaki insanların anlayacağı lisanda bunu yapıyordum. Mesela Haziran ayının ilk haftası Türk ordusu çıkarma yapacak, İsmet Paşa karar verdi, bu meşhur Johnson Mektubu ile önlendi. Onun alevi içindeyiz biz. Ben Teksas kasabı Johnson'dan başlayarak, ben müthiş öfkeli, Amerika'ya yönelik hakaretimiz birkaç konuşma yaptım. Hayrettir, halen hayatta olanlar bilir, ben bu konuşmaları yaptıktan kısa bir süre sonra bizim Anamur Radyosu'nun üzerinden İncirlik'ten kalkan Amerikan uçakları alçak mesafeden geçmeye başladı. Meğer buradaki Amerika'nın dileme istasyonu bizim Anamur'da yaptığımız konuşmaları banda alır, anında tercüme eder ve bütün büyükelçiliklere geçirmiş. Bunu biz sonradan öğrendik. Hiç unutmam, Johnson'a radyoda hakaret etmemden bir süre sonra Anamur Radyosu'nun

üzerinden alçak uçuş yaparak Amerikan savaş uçaklarının geçtiğini hatırlarım. Tabii biz bu konuşmalara bir süre devam edebildik.

Sonra Ankara'dan ansızın bir teleks geldi Metin Bey'e... Teleksi Metin Bey bana gösterdi. Telekste 'Veziroğlu'nun derhal mikrofonla ilişkisinin kesilerek Ankara'ya gönderilmesi' yazıyordu. Metin bana 'Aslında bu emre göre seni tutuklayıp Ankara'ya öyle göndermem lazım ama sana güveniyorum bin otobüse de git.' dedi. Bindim otobüse ve gittim. Ankara'ya vardığımda Dışişleri'ne ve A servisine uğramadan doğru Denктаş'a gittim. Çünkü biz Anamur'da kaldığım süre içerisinde Denктаş da bizi ziyarete gelmişti. Eşi ve kızları ile birlikte gelmişti. Bunun için ben önce Denктаş'a gitmeye karar verdim. Bana 'Bizim başımızı da derde soktun.' gibi latifeli bir giriş yaptı ve ben şu gerçeği öğrendim. Anamur Radyosu'ndan bizim yaptığımız konuşmalar Amerikan Dinleme Servisleri tarafından tercüme edilerek Washington'a iletilmiş, Washington da bizim Dışişleri Bakanlığı'na Amerika'ya hakaret ediliyor gerekçesi ile nota vermiş. Ben bunu Denктаş'tan öğrendim. Bu nota üzerine Denктаş'ı Dışişleri'ne çağırdılar ve oradaki yetkili protesto notasını Denктаş'ın önüne koyup 'Bakin sizin radyonuz Amerika'ya hakaret ediyor, biz bu yüzden protesto notası yedik.' demiş. Denктаş da ona latife olsun diye 'Bizim değil sizin.' demiş. Ondan sonra ben Şadi Kavour'un önüne gittim. O da bana Evladım sen ne yapıyorsun. Sen devlet misin, bunu nasıl yaparsın. Tamam, bir korsan radyodur ama devlet radyosudur. Sen benim gönderdiğim yazıları nasıl atıp radyoda istediğini okuyorsun. Sen beni astırarak mısın? Bu işin sorumluluğu bana aittir.' dedi. Hakkında düşüneceği mealinde, git seni gözüm görmesin dercesine bir konuşma yaptı bana. Çıktım gittim..."

Kıbrıs Türk toplumunun var oluş mücadelesinde "paha biçilemez katkılarda bulunan"<sup>44</sup> radyonun her türlü yayın işleri, haber ve yorumları TRT tarafından düzenlenirken, teknik konulardaki destek ise PTT kanalıyla sağlanır. Radyoya ulaştırılması gereken her türlü istihbarat bilgileri ve askeri haberler ise Genelkurmay Başkanlığı tarafından temin edilmektedir ve radyo istasyonu doğrudan Dışişleri Bakanlığına bağlı olarak faaliyet göstermekte olan KİPİG (Kıbrıs İşleri Planlama ve İcra Grubu) Müdürlüğü tarafından idare edilmektedir. Bu arada Genelkurmay Başkanlığı tarafından TRT Genel Müdürlüğüne yapılan müracaatla Kıbrıs'ın Sesi Radyosu'nun yayınlarının Genelkurmay Başkanlığı tarafından yürütülmesi yönünde bir talep söz konusu olur ve bu konuyla ilgili olarak TRT Genel Müdürlüğü de 11 Haziran 1966 tarihinde bu konuyu kendi yönetim kurulu çerçevesinde görüşmeye başlar. Bu konuyla ilgili karar ise ancak 28 Ekim 1968 tarihinde çıkar ve TRT Genel Müdürlüğü söz konusu radyo istasyonunun yayın sorumluluğunu Genelkurmay Başkanlığına devreder.

44 Özcan Özcanhan'dan aktaran Star Kıbrıs, 10 Ağustos 2012

Radyonun yayın hayatında bulunduğu dönem içerisinde Kıbrıs merkezli olarak görevlendirilen personeli ise aşağıdaki gibidir;

1. Ahmet Şevki Cem	Türkçe	1964-1969
2. Ayer Delideniz	İngilizce	1970-1975
3. Burhan Mahmutoğlu	Türkçe	1973-1975
4. Celal Mahmutoğlu	Türkçe	1965-1975
5. Ercan Karayusufoğlu	Türkçe	1965-1976
6. Ersin Öztürk	Türkçe	1970-1975
7. Ferruh Aslım	Rumca	1970-1978
8. Fikret Feramez	İngilizce	1973-1974
9. Fuat Veziroğlu	Türkçe	1964
10. Hasan Fehmi	İngilizce-Rumca	1965-1971
11. Hasan Salih Özerdem	Türkçe	1964
12. Hilmi Murat	Rumca	1964-1970
13. Hüseyin Hes	Rumca	1968-1973 Aralık
14. Kemal Tahsildar	Rumca	1970-1972
15. Kubilay Uzkan	İngilizce	1970-1972
16. Mehmet Cafer	İngilizce	1964-1965
17. Mehmet Remzi Gökhan		1975-1976
18. Mustafa Adiloğlu	İngilizce	1964-1969
19. Mustafa Kortun	Türkçe	1976-1978
20. Nevzat Ali Besim	Rumca	1976-1978
21. Oktay Öksüzoğlu	Türkçe-İngilizce	
22. Özcan Özcanhan	İngilizce	1970-1973
23. Saffet Soykal	Rumca	1964-1968
24. Süleyman Ergüçlü	İngilizce- Türkçe	1975-1978
25. Başspiker Tegi Münir	Türkçe	1964- 1969
26. Ünal Sümer	Rumca-Türkçe-İngilizce	1968-1976
27. Yasemin Salcı	Rumca	1971-1972
28. Arşiv bant sorumlusu Zerrin Sümer		

Radyo istasyonunun ilk müdürü Hamit Toprak, ikinci müdürü ise Metin Güner olacaktır. Genelkurmay Başkanlığı Seferberlik tetkik Kurulu ve Dışişleri Bakanlığı Kıbrıs İşleri Planlama Grubu adına kampın komuta görevini de sırasıyla Kemal Şaşmazel, Rıdvan Yüzçelik ve Hatay Kortun üstleneceklerdir. 1964-1969 sürecinde radyo istasyonunda Türkçe yayınlarda görev yapan Ahmet Şevki Cem izlenimlerini şu sözlerle aktarır;<sup>45</sup>

*“...Kıbrıs’ın Sesi (Radyosu’nun) bu milli mücadelede önemli bir uğraş yaptığını inanıyorum. Başlangıç itibarıyla çok iyiydi. Buradan Bayrak (Radyosu) işitilemiyordu. İşitilemediği için de kasabalar arasında dahi işitilemiyordu. Ben Bayrak’ta hiç çalışmadım. Kuruldu kurulalı hiç çalışmadım. Bayrak Radyosu askerin kontrolündeydi bu yüzden pek şey etmedim. Anamur Radyosu’nun yahut Kıbrıs’ın Sesi’nin oldukça iyi bir görevi vardı. O döneme ait moral verme açısından çok şeyler oldu. Bir haber bize Salahattin Sonat Bey’den, o zaman (kendisi) elçilik basın müşaviriydi. ‘Hazırlanın.’ dedi bana, Tegi Münür beye ‘Filan gün gideceksiniz.’ ‘Bir şeyler alalım.’ dedik. ‘İstemez.’ dedi. Ankara’ya gittik. Zannedirim 9 Ekim’deydi. 11 Ekim’de de radyo resmen açılmıştı. Hasan Özerdem bizden önce gitmişti. Onlar kurdu, biz deneyimli spikerler (olarak oradaydık.) Gerek ben, gerek Tegi Münür, Kıbrıs Rum Radyosu’nda, yani yayın korporasyonunun part time okuyucularıydık. Haberleri okurduk. Diksiyonumuz iyi idi bizim. İngilizcede Mustafa Adiloğlu vardı. Ankara bize (haberleri) yolluyordu. Kopyaları hepimiz paylaşıyorduk. Rumca olanlar hazırlanıyordu. Biz okuyorduk. Hilmi Murat haberleri okuyordu. Fuat Veziroğlu vardı...”*

Bayrak Radyo Televizyon Kurumu (BRTK)’nin kuruluşunun 48. yılı nedeniyle dönemin KKTC Başbakanı İrsen Küçük ise yaptığı açıklamada “Mücadele yıllarında BRTK ve Anamur’dan yayın yapan Kıbrıs’ın Sesi gibi kuruluşların ki bunlar aynı amaçlıydı, hedefi Türk mukavemetini güçlendirmek, mukavemetçi halkımızın moralini yükseltmek ve direncimizi artırmaktı.”<sup>46</sup> der. Söz konusu bu radyo istasyonu 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı sonrasında işlevini tamamladığı gerekçesiyle kapatılır ve istasyon TRT Mersin Bölge Müdürlüğü tarafından devralınır. Öte yandan Bayrak Radyosu’nun ardından TMT’ye bağlı olarak yeni radyo istasyonları açılmaya başlamasıyla ekipman ve altyapı bağlamında çalışmaları belli bir standardizasyona bağlamak için de girişimlerde bulunulur ve özellikle Dışişleri Bakanlığına bağlı olarak faaliyet göstermekte olan KİPİG (Kıbrıs İşleri Planlama ve İcra Grubu) Müdürlüğü vasıtasıyla eksiklikler giderilmeye çalışılır. 20 Temmuz 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı sonrasında burada görev yapanlardan birisi de Süleyman Yusuf (Ergüçlü) olur ve harekâtın ardından Bayrak Radyosu tarafından açılan sınavı kazanarak Anamur’a gelir ve Kıbrıs’ın Sesi Radyosu’nda “rahat, keyifli ve öğretici”<sup>47</sup> görevine başlar. 1976-1977 devresinde burada görev yapanlardan birisi de İngilizce haber editörü ve

45 Ahmet Şevki Cem ile 14 Nisan 2008 tarihinde Lefkoşa’da yapılan görüşme.

46 Star Kıbrıs, 18 Aralık 2011.

47 <http://www.erguclu.eu/yasaminicinden/suleymanerguclu.htm>



spiker olarak çalışan Mehmet Remzi Gökhan'dır.<sup>48</sup> Böylece zor şartlar altında bulunabilen ve yetersiz kalan malzemeler yerine daha kalıcı ve standardı yüksek bir altyapı oluşturulmaya çalışılır. 1964 sonrasında bu radyo istasyonunda Türkçe yayınlarda çalışan Hasan Salih Özerdem de anılarında bu radyoyu şu sözlerle aktarır:<sup>49</sup>

*"...Adını bilmiyorduk, daha sonra öğrendik. Gittiğimizde öğrendik tabii. Vedat Çelik Bey bir gün bana dedi ki işte 'Bir arkadaşını al git, TRT'de sizi bir ders, eğitime tabi tutacaklar.' Ve oraya gittik, Ankara Radyo Evi. Birkaç gün bir eğitim verdiler bize. Tabii neydi alacağımız birkaç günde? Esasen Türkiye şivesiyle konuşulmasını istemiyorlardı orada, anladığım o zaman. Biz birkaç gün eğitim gördük ve oradan ayrılmadan Gültekin Orkun Bey dedi ki 'Yarın sabah saat 6'da burada hazır bulunacaksınız. Bizim bir aracımız sizi alacak. Ben de beraber Anamur'a gideceğiz.' O zaman öğrendik ki Anamur'da bir radyo istasyonu var ve yolda konuştuk ki orda bir radyo istasyonu var ve adı Kıbrıs'ın Sesi olacak. Pardon orda öğrendim ben çünkü o anonsu yaptırdılar bana orda. 'Burası Kıbrıs'ın Sesi, Kıbrıs Türk Mücahidinin Sesi' gibi böyle gider ve bu ses (radyo 1978'de) kapanana kadar devam etti her sabah. Adana'ya her gittiğimde dinliyordum, açılış ve kapanışlarda veriliyordu. Ben Ankara'da geçirdiğim bir kaza nedeniyle Erenköy'e çıkamadım. Ankara'da ailemizden haber alamıyoruz. Ankara'da Ziraat Fakültesi'nde öğrenciydim. Aslında devamı tamamladım ama birkaç dersim vardı. Kıbrıs'ı da merak ediyoruz, bir şey yapmak istiyoruz. Ankara'da yürüyüşler olur, onlara katılıyoruz. İşte bu arada Vedat Bey'le sık sık görüştüğümüz için 'Bir arkadaşını al gel.' dedi. Gittik, bir süre eğitimden geçtik. Birkaç tane kız oturtuyor bizi stüdyoya. Konuşturuyorlar. Öğretmeye çalışıyorlar bazı şeyleri. Bu benim için şu oldu; Ben Kıbrıs'la ilgili bir şey yapmak istiyordum (ve) bu bana fırsat oldu. Bir tesadüf oldu. Vedat Bey aldı bizi götürdü. Radyonun açılış tarihi 11 Ekimdir, çünkü ben Aralık ayında Ankara'ya döndüm. 3-4 ay kaldım orda ama yayına ondan önce başladık biz. Eylülde başladık biz yayına. Ondan önceki yayınlar var ama dediğim gibi türküler var. Haber nitelikli bir şey yoktu, radyonun ismi de yoktu. Bir yerden bir test yayınları yapılıyor işte. Ben 11 Ekimden erken diye düşünüyorum. Zannederim bu 11 Ekim dedikleri Ahmet Şevki ve Tegi Münür'ün geldikleri dönemdir. Ama ondan önce bizim haberlerimiz var. İlk başlangıçta sürekli, ben sürekli çıkıyordum yani sabahtan akşama kadar. Şarkıların dışında ben sürekli çıkıyordum. Haberleri de o şekilde veriyordu ki burdaki halka bir psikolojik motivasyon vermeye çalışıyordu. Mesela günde 2-3 defa yorum vardı. Ankara'dan gelirdi yorumlar teleksle. Bana verilirde yorumlar. Ben çıkardım, önce okurdum, çalışırdım, sonra çıkar okuyordum. O yorumlarda da daha çok Makarios'u hedef alan işte 'Katil papaz' şeklinde daha çok Makarios'a yönelikti. Hatta bir gün Gültekin Bey'le konuşurken dedik ki 'Yahu bu yorumları biraz değiştirmek lazım.' Ankara'dan geldiği için o da rahatsız oldu. Çünkü daha şey, yani yine saldıralım, yine yıpratalım ama 'Katil papaz, kanlı papaz' demekle bir yere varamayız. Sohbetimiz o oldu. Benim için Kıbrıs'ın Sesi Kıbrıs'la ilgili bir şey yapma olanağı yarattığı için çok önemliydi. Biz seve seve gittik oraya. Adana'dan*

48 Sevilay Sadıkoğlu'dan aktaran Kıbrıs Gazetesi, 25 Nisan 2009.

49 Hasan Salih Özerdem ile 5 Nisan 2009 tarihinde Lefkoşa'da yapılan görüşme.

*dinleyemiyordum ama Mersin Alata civarına geldiğimde dinleyebiliyordum. Antalya'ya geçerken de dinliyordum. Tegi Münir ile de sık sık karşılaşıyorduk. Albay'ı da ordan biliyorum. Yemekte Tegi Bey 'İşte açılıştaki ilk spikerimiz Hasan Bey'di.' dedi. Öyle tanıştık..."*

Hasan Salih Özerdem bu radyoda ilk anonsu yapan kişi olarak da duygularını "...Vallahi insan heyecanlanıyor. Biz amatördük, hakikaten heyecanlandık. Çok heyecanlanırdık. Bir tarafta aile hasreti, diğer taraftan Kıbrıs'la ilgili haberler geliyor. Bunları yayımlıyorsunuz. Yani bir yerde Kıbrıs'tan da haber alıyorsunuz. İşte Kıbrıs'a bir hizmette bulunuyorsunuz ve çok ağır şartlar altında. Bizim ilk yayın yaptığımız stüdyoda ses yalıtımı stüdyonun içerisine çuval, çuval gerildi her tarafına ve ses yalıtımı o şekilde yapıldı. Çok ilkel şartlardı orası (ve) o kadar sıcak bir yerdi (ki) ben böyle elbiseli stüdyoya girmedim hiç, bir şortla. Bir otelde bizi konuk ettiler. Biz orda maaş almadık, karın tokluğuna çalıştık. Bizi yedirdi, içirdi, yatırdı. Biz hizmetimizi veriyorduk. Orda otelde kalıyorduk. Sabahleyin TRT'nin aracıyla gidiyorduk ama öğleyin yemeğe geldiğimizde araç yoktu. Ordan Anamur'a yaya gidiyorduk. Sıcak tabii, dönüp geliyorduk oraya. Orası bataklık gibi bir yerdi ve çok miktarda akrep vardı. Ben lojmanda kalmadım, otelde kaldım sürekli ama ilk lojmana giren teknisyen arkadaşla, teleks operatörü ilk geldiklerinde bakmuşlar ki sabahleyin yattıkları odanın içerisi akrep dolu ve Anamurlular kendisine bir şey öğütlediler; 'Çuval koyun kapının girişine ki takılıp orda hareketsiz kalsınlar.' Mesela denize giderken mutlaka ayakkabılarımızı giyer öyle yaklaşırdık sahile. Tabii zaman içinde azaldı ama ilk başta çok fazlaydı. Hatta akreplerden kurtulmak için kumları elemişler de. Bunu daha önce hiçbir yerden duymadınız. Güya Kıbrıs'ın Sesi'nin yeri bilinmez. İlk haberi verdiğimizizin ertesi günü bir uçak geldi tepemizden. Türk uçağı değil, saatlerce dolandı ve radyonun yerini belirledi; Amerikan uçağı. Daha ikinci gün... Ben mesela Ankara'da teyzem vardı, kimseye söylemedim 'Anamur'a gidiyorum.' diye. Vedat Bey biliyordu sadece benim orda olduğumu. 1964'te Anamur'un şartları gerçekten kötüydü. Köydü, küçük bir yerdi..."<sup>50</sup> sözleriyle aktarır. Mustafa Adiloğlu da görev yaptığı dönemde yaşadıklarını şu sözlerle aktarır;<sup>51</sup>

*"...Anamur Radyosu Kıbrıs Türk'ünün var olma mücadelesinin bir kısmıdır, bir devresini oluşturur. Bu radyoyu iyice anlamak için niye kurulduğunu, Kıbrıs'taki koşulları, Türkiye'deki koşulları, Kıbrıs Türklerinin beklentilerini, ayrıca kısa da olsa incelemek gerekir. Ben orta halli bir ailenin çocuğuyum. Liseden, ortaokuldan beri şiir yazarım. Ortaokul ve lise yıllarında 'Bacadan Tüten İnsan' ve 'İnsanlar da Ayrı' diye iki şiir kitabı yayımladım. Bunu bahsetmemin nedeni şair kişiliğimi de anlatmaktır size. Benim yaşamım 3-4 ülkede geçti. Kıbrıs'ta, İstanbul'da, Londra'da, Fransa'da Paris'te ve hatta 74'ten sonra bir süre Libya'da. Bu yaşamım içinde Kıbrıs'ın Sesi Radyosu'nun, bu Anamur Radyosu diye bilinen radyonun bir yeri vardır. Bu renkli bir fasıldır benim yaşamımda. Vallahi ilk aklıma gelen, bugün hala kesin bir sonuca ulaşamamış Kıbrıs Türklerinin var olma mücadelesinin başlangıcını ve en sıkıntılı anlarını, yıllarını anımsatır bana... Ondan sonra ben yaklaşık 5 yıl kaldım orda. Bu bölge renkli bir*

50 Hasan Salih Özerdem ile 16 Ağustos 2011 tarihinde Lefkoşa'da yapılan görüşme.

51 Mustafa Adiloğlu ile 19 Ağustos 2011 tarihinde Lefkoşa'da yapılan görüşme.

fasıldı benim hayatımda. Anamurlu insanlarla tanıştık seviştik. Ben gitmeden önce Anamur'a Bayrak Radyosu'nda, o zaman Tekke Bahçesi'nin içindeydi. Orda, İngilizce haber ve yorum okuyordum. Ben ayrıldıktan sonra gelen Özcan Özcanhan küçüklükten beri arkadaşım, o da aynı yayındaydı. Aynı zamanda ben olaylardan evvel, Bozkurt gazetesinde köşe yazarıydım. Görevlerimden birisi oydu. Bir de aynı zamanda Cemaat Meclisi'nde basın enformasyon, irtibat, tanıtma bürosunun başkanıydım.

Benimle Anamur'a giden arkadaş Saffet İsmail Bey, o zaman Bozkurt gazetesinde sanırım Genel Haber Müdürüydü. Biz Anamur'a onunla beraber gittiydik. Onun iki çocuğu var, ben 29 yaşındayım. Karım 24 yaşında, çocuğum 6 aylık, hatta daha küçük. Aralık 1964'de oluyor bu olay. O zamanın Türkiye Cumhuriyeti'nin Lefkoşa'daki basın müşaviri arkadaşım Salahattin Sonat Bey. 'Abi' derdik, çok hizmeti geçmiş bir adamdı. O birden bire eve geldi 'Bir çay yap bana kızım.' dedi Morine'e. 'Siz' dedi 'obür gün, yani iki gün sonra Türkiye'ye gidiyorsunuz, Anamur'a gidiyorsunuz radyo istasyonuna.' 'Abi' dedim 'iki günde bu evi nasıl boşaltırım?' dedim. 'Bu emirdir.' dedi. Ben de, benim hayatta en sevmediğim şey emirdir. Sebebi? 'Anamur'a gideceksin.' dedi. Çünkü ordaki arkadaş yalnızdı, bunalım geçirmiş, tek başına iki yayın yapıyor, gerçekten haklı çocuk. Mehmet Cafer diye bir arkadaşımız vardı. Zaten kadro sayısı ikiye. Mutlaka birinin gelmesi lazımdı. 'Tamam' dedim ben. O zaman hırs vardı, bir şey yapalım da kurtulalım diye. Daha önceki bir sorunuzda Kıbrıs Türk'ünün sesinin daha güçlü çıkması için Kıbrıs'ın Sesi'nin kurulduğundan bahsettiniz. Kıbrıs Türk'ünün sesi daha arttı dediniz, bu yanlış bir şeydir. Bayrak Radyosu o zaman Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Kıbrıs Radyosu'nda çalışan elemanların gelmesiyle yavaş yavaş gelişmiş ve fonksiyonel bir hale gelmiş Bayrak Radyosu, Anamur Radyosu hiçbir zaman yetişemediği bir seviyenin üstündeydi... 'Sizi karşılayacaklar.' dediler. Ankara'da Saffet Bey'le birlikte Ankara'da birisi karşıladı ama nereye gideceğimizi bilmeyen birisi. Ailemle birlikte Ankara'da kış. Nihayet Cihan Palas'ta, Ulus'ta otele (ki) o zaman iyi bir oteldi. Yani Ulus bugünkü gibi bir şey değildi. (Bizi) kimin nasıl götüreceği Anamur'a ortada yok. Şunu da söyleyim çok fedakâr insanlar vardı Dalga A'da çalışan, Hariciyede, Dışişleri Bakanlığı'nda çalışan ve Seferberlik Dairesi'nde çalışan çok beyefendi, çok kapasiteli insanlar vardı. Bunlar bireysel olarak katılıp düzelten insanlardı. Kurumsal olarak maalesef bir kaos vardı ortalıkta. Kısa keseyim sonunda bir minibüs kiraladılar. Hatta minibüs şöförüne sordum 'Biliyor musun yolu?' 'Basit yol abi gideriz, sahilden döneriz.' dedi. Arabaya bindik sabahtan, yollar felaket o zaman bugünkü Türkiye ile o zamanki arasında kesinkes, tanımazsınız... 64 yılında (Türkiye'de) çok zor şartlar vardı. Kıbrıslı Türklerin beklentilerini karşılayacak durumda değildi. Yalnız elinden geleni yapıyordu. Yani bu bir gerçektir. Kıbrıs Türk toplumunun kırgınlıkları oldu Türkiye'ye ve haklı olarak ama büyük borcu vardır var olmasında. Türkiye olmasaydı bugün durum farklı olacaktı bunu kesin kes söyleyebilirim. Ankara'dan başladık, minibüse bindik. Minibüs gitti gitti, sabah çıktık, akşama doğru saat 6-7'ye doğru, Silifke'deyiz. Silifke'de yemek yedik. 'Abi hiç korkmayın 2 saate kadar ordaysız.' dedi şoför. Saat 8'de çıktık gecenin 4'ünde Anamur'daydık çünkü dönüyor dönüyor dağlar üzerinde, bugünkü yollar yok. Bugün iki saatte gidirsiniz ama o zaman, 8-10 saat alıyor. Öyle ilginç bir şey ki

dağın üzerinde geçiyor, dönüyor böyle. Eşim bir İngiliz esprisi yaptı. Bana dedi ki, esas Türkçeyi Anamur'da öğrendi. Başka İngilizce konuşan yok. Kıbrıs'ta öğrenemedi, İngilizce konuşuyorduk. Ben çevirdim ve dedim 'Benim hanım diyor ki aynı yerde aynı ağacı 4 defa görmüş. Dedim ki 'Acaba dağın üzerinde bir yolda mıyız?' 'Aman abi söyle.' korkmuş şöför, korku içinde. Saffet Bey neşeli bir arkadaştı o yolculukta. Ben ne bileyim Saffet Bey'in, ne bileyim kahkahaları olmasa sinir buhranı geçirdim. Saffet Bey kahkahalar kihkihiler nihayet gittik. Işık olmayan bir kasabaya gitmişiz.

Küçükük bir kasaba, yoldan sağa dönüyorsunuz, o yolun etrafında aşağı yukarı kurulmuş güzel bir kasaba. Doğal olarak çok güzel bir yer. İndik. 'Cephe Otel'i'ne gideceksiniz.' demişlerdi bize. Otel kapısını gece çaldık. İn yok cin yok, kapkaranlık. Elinde gaz lambası birisi indi 'Kimsiniz?' dedi. Dedik 'Biz misafiriz.' 'Ha.' dedi. 'Ankara'dan.' evet evet. Ankara'dan aranmış meğer. Bu başlangıçtı, iyi bir başlangıç değildi. Otel 8-10 oda. Anamur'a ilk gidişim. Benim bildiğim İstanbul, İzmir, Ankara, Adana onun dışında pek bildiğim bir şey yoktu. Kıbrıs'ta ben küçüklüğümde beri ışığa alışmış bir insanım. Köylere gittiğimizde lamba kullanırdık ama çok küçüktüm ben anımsamıyorum. Ama içimizde bir şey vardı. Şu radyoya gidip bir şey yapacaktık. Sonra bir ideal vardı; Kıbrıs Türk toplumu baskı altında bir toplumdur, beraber olması gereken bir toplumdur. Ertesi gün kalktık, arkadaşlar geldi. İlk grup galiba bir yıl önce gelmişti. Onlardan Tegi Münir geldi. Aldılar radyoya götürdüler bizi. Radyo Anamur'un içinde değildi. Radyo sahilde, yaklaşık 2-3 kilometre. İskele eskiden balıkçıların kaldığı yerdin, şimdi turistik bölgeler olmuş orası. Muazzam gelişmeler, korkunç değişiklikler olmuş orası tanıyamazsın. Bir mezarlığın yanından geçiyorsunuz. Ondan sonra, yeni yapıldığı sivalarından belli bir radyo istasyoncuğu. Bize Kıbrıs'tan demişlerdi ki 'Sizin lojmanlarınız olacak. Orda lojmanlarda kalacaksınız.' Ordaki arkadaşlar dedi 'Lojmanları unutun. Lojmanlar vardır ama teknisyenlerindir.' Ankara'dan gelen teknisyenler ve teknisyenlerin müdürü için ve radyonun müdürü için Türkiyeli. Onun için başka lojman yoktu. Kıbrıslılar için yoktu. Yapılacaktı, o dediğim üç tane imza bir araya gelemedi. 10 sene sonra, sizin film yapımcısıyla konuştum geçen gün '70'li yılların başında yaptırmişlar.' dedi.

Ev tuttuk. Paramız yok. Üç imza bir araya gelemiyor. 4 ay ben ve Saffet Bey krediyle yaşadık. Anamur'da o kadar cömertti insanlar ki 'S seroisinden bunlar abi.' Otelciye para vermiyoruz, lokantacıya para vermiyorum ben. 'Bedava yaşıyoruz bedava hava bedava.' Orhan Veli'nin dediği gibi. Ondan sonra paramız geldi, dediğim gibi yavaş oluyor işler. İngilizce 2 yayın bir yorumu var. İngilizce 7 gün 2 yayın bir yorumu yapması 3-5 ay sonra adamı sürmenaj eder. İngilizcede iki kişiydik. Diğer arkadaşlar ayrı. O bölüm ayrı, mesela Türkçeye Türkçe olarak geliyor, girip okuyorlar. İngilizcede Mehmet Cafer Bey büyük sıkıntı içindeydi. Neden söylüyorum bunu? Çünkü Mehmet Cafer Bey bir süre sonra ailevi nedenlerle ayrıldı ve ben 4 yıl yalnız kaldım, bunaldım hasta oldum. Safra kesesi ameliyatı geçirdim. Kolay anlatılamayacak bir şey tek başına olmak. Yalnız, tabii bu arada hatalarım oldu. Mesela yorumları beğenmiyordum orda Türkçeden İngilizceye çevirdiğim. Benim görüşüm başkaydı tabii, Kıbrıslı oluşum nedeniyle başkaydı. Onlar mı haklıydı ben mi bilmiyorum. Yalnız kalktım bir gün sinirli bir günümde, anti-Amerikanist öyle bir yorum yaptım ki Hariciye ayağa kalktı. Amerikan

sefiri takip ediyor tabii. Amerikalılara küfreden, yani küfreden lafla değil de onları feci şekilde eleştiren bir yorum kendim yazdım, yazar olduğum için. Şey etti, reaksiyon, 'Artık yorum yazmayacaksınız.' dediler. 'Geleni çevireceksin.' Ben ayrıldıktan sonra kendi görevimi söylüyorum bir yayına indirdiler, iki kişi koydular, onlar ayrı hikâye. Şimdi gittiğimde İngilizce masası şurda, karşısında Türkçe masası orda Ahmet Şevki Cem Bey, Tegi Münir Bey ki baş spikerdi orda, iki kişi oturuyorlar. Onlar haberleri okuyorlar. Sol tarafta, benim sağımda kapının solunda Elenceciler var. O zaman orda Elenceciler Hasan Fehmi, Hilmi Murat, ve benimle gelen Saffet İsmail Bey. Ondan sonra gelen hayatımda gördüğüm en enteresan karakter, orda tanıdım Hüseyin Hes Bey. Dünyanın en derin entelektüellerinden biri, kendi kendini yetiştirmiş. Ben ona 'halk filozofu' derdim ve de muazzam bir esprisi olan...

Tegi Münir baş spiker, ben onu lise son sınıfındayken, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Kıbrıs Radyo Yayınları'nda edebiyat şiir programları yapardım Lise son sınıfındayken. O da o zaman bu yayın kuruluşunda Türkçe yayın spikeriydi. Onu ordan tanıyorum, benden epey büyüktü 15 yaş kadar Allah rahmet eylesin, ailece de tanıyorum. Ahmet Şevki Bey'in eşi Mualla Hanım, güzel sesi olan, radyo programları yapardı aynı radyoda Kıbrıs Radyosu'nda. Ondan tanıyorum, çünkü çok yakın bir sınıf arkadaşımın ablasıydı. Küçükten beri tanıdığım birisiydi. Nitekim Anamur'a gittiğimizde eşim hasta oldu. En yakın arkadaşı o oldu ve çok ilgilenildi, günlerce ilgilenildi, hala hatırladığımda, yaşlandığında insan bazen gözleri yaşarır. Ahmet Bey de çok efendi bir insan. Ondan sonra, Hilmi Murat beyi tanıyıordum. Onunda işletmeciyi yönü güçlüydü, çünkü küçük küçük işler de kurmuştu Anamur'da. Hasan Fehmi ben gerçekten kültürlü, beyefendi sakal bırakmış, Şimdi bir resim göstereceğim size ben de gördüm sakal bıraktım, sonradan problem oldu bana. Çünkü kız küçücük, beni hep sakallı görmüş hep, e tıraş olacağım 6-7 ay sonra, önünde tıraş oldum. 'Bak baba tıraş oluyor.' dedim. Tanımayacak beni çünkü. Böyle ilginç anılar oldu. Türkçeye Celal Mahmutoglu diye zamanında Anamur'dan Kıbrıs'a silah götüren mücahitlerden birisi ordaydı. Kıbrıs'ta şimdi sağ mı bilmiyorum benden küçüktü. Onu yetiştirdi Tegi Bey ve o gayet güzel bir spiker oldu..."

Söz konusu bu radyo istasyonu ile ilgili olarak özellikle 1960'lı yıllarda Londra'da bulunan Ahmet C. Gazioğlu'nun da bir takım girişimleri söz konusu olmuştur. Gazioğlu bu süreçte radyo yetkililerine müracaat ederek yardımcı olabilmek amacıyla bazı önerilerde de bulunur;<sup>52</sup>

"...Anamur Radyosu Müdürlüğüne,

20 Nisan 1965

Kıbrıs davamızın savunulmasında ve cihana duyurulmasında yüklendiğiniz ve başarı ile yürütmekte olduğunuz çok kıymetli hizmetten dolayı sizi ve bu uğurda geceli gündüzlü gayret gösteren bütün arkadaşları candan selamlamakta ve takdir etmekteyiz. Bizler de Londra'da aynı gaye uğrunda elden geleni yapmaya çalışıyoruz. Çeşitli faaliyetlerle tezimizi duyurmaya gayret ediyoruz. Buradaki faaliyetlerimizi bundan böyle daha düzenli bir şekilde sizlere ileticek ve uygun görülenlerin yayımlanmasını

52 Ahmet C. Gazioğlu, *Anılar ve Belgeler Işığında Londra Dosyası; Yakın Tarihimizden İbret Dolu Sayfalar*, Lefkoşa, Cyrep 2006, s. 209-213.

rica edeceğiz. Size buradan çeşitli konuşma ve röportajları içeren ve örneğin Kıbrıs'tan kaçıp gelen Rumların Rumca olarak anlattıklarını banda çekerek gönderebiliriz. Bu hususlardaki düşüncelerinizi sizden rica etmek isterim. İlişikte bugün gönderdiğimiz iki telgrafın suretlerini gönderiyorum. Kısa haberler şeklinde buradaki son faaliyetleri de göndereceğim. Londra'da gelecek haftalar içinde yoğun bir diplomatik faaliyet başlayacağından size bu faaliyetlerle ilgili haber ve yorumlar da gönderebilirim. Erken cevabınızı bekler, saygı ve selamlarımı sunar, daha üstün başarılar dilerim.”

Ahmet C. Gazioğlu'nun 20 Nisan 1965 tarihli bu yazısına hemen bir hafta sonrasında Radyo Müdürü Metin Güner imzasıyla gelen cevabi yazıda ise “20 Nisan 1965 tarihli mektubunuzu aldım. Esirgemediğiniz iltifatlar gücümüzü arttırmaktadır, teşekkürlerimi sunarım. Londra'daki NATO Bakanlar Konseyi öncesi havayı ve davamız etrafındaki yorumları kaynaklarıyla birlikte gönderebilirseniz bizi memnun edecektir; ancak mektubunuzda üzerinde özellikle duracağım ve mümkün olabilen en kısa süre içerisinde gönderilmesini rica edeceğim husus sağlayabileceğiniz bantların gönderilmesidir. Rumların konuşacağı Rumca bantlar son derece işimize yarayacaktır. Bantları göndermeden önce hangi kanalla yollayacağınızda anlaşırsak veya nasıl göndereceğinizi bilirsem tedbirimi ona göre alırım. Zahmetleriniz için peşin teşekkürler ve başarı dilekleriyle.”<sup>53</sup> denilir. Aynı konuyla ilgili olarak Ahmet C. Gazioğlu'na 30 Nisan 1965 günü Ankara'dan Kısa Dalga-A Servisi Şefi Necdet Onur imzasıyla gönderilen yazıda ise “Radyomuza karşı gösterdiğiniz ilgiye teşekkür ederiz. Sizden ricamız bundan böyle bize göndereceğiniz mektuplara ‘Anamur Radyosu Müdürlüğü, Anamur/Turkey’ adresini koymayınız. Bildiğiniz gibi radyo gizlidir. Bize göndereceğiniz mektuplarda şu adresi kullanmanızı dileriz; Kısa Dalga A, Ankara Radyoevi, Ankara/Türkiye. Saygılar, sevgiler.”<sup>54</sup> denilmektedir. Aynı konuyla ilgili olarak Gazioğlu tarafından Metin Güner'e gönderilen 11 Mayıs 1965 tarihli mektupta ise “27 Nisan tarihli mektubunuzu aldım. İlginize teşekkürler. Aynı konuyla ilgili olarak Ankara'dan Kısa Dalga A Servisi Şefi Sayın Necdet Onur'dan da mektup aldım. Bundan böyle haber vs. nin kendisine gönderilmesini rica ediyor, öyle yapacağım.”<sup>55</sup> denilir.

53 Bu faaliyetlerle ilgili olarak Ahmet C. Gazioğlu “Benim Notum” başlığıyla yazdığı notta “Kimse bana Anamur'daki radyo ile temasa geçip kendilerine Londra'dan haber ve röportaj bantları göndermek önerisinde bulunmadı, talimat vermedi, bir şey rica etmedi. Bu ve benzeri girişimleri hep kendi inisiyatifimle başlattım, kişisel sorumluluk üstlendim ve ulusal davamıza hizmet için yaptığım her girişimde iyi sonuç aldım. Hiçbir işi eksik veya yarım bırakmadım. En zor koşullarda en az olanakla en iyiyi başarmak için her çabayı gösterdim, her fedakârlığı yaptım. Ne kadar acıdır ki kişisel inisiyatif kullanarak başlattığım bu çalışmalarımı Kıbrıs'ta Denktaş'la kavgaya tutuşan ve onunla işbirliği içinde olduğum için beni de harcamayı hedef edinen bencil, kıskanç ve kişisel hesaplar peşinde olan çapsiz, vizyonsuz, hedefsiz siyasetçiler bir türlü hazmedemediler. Bu nedenle onların şerrine, ihanetine, haksızlığına uğradım ve sonuçta işinden, mesleğimden, istikbalimden oldum, 14 yıllık kamu hizmetimin sıfırlanması sonucuyla karşı karşıya kaldım.” açıklamasına yer verir. Ahmet C. Gazioğlu, a.g.e., s. 210..

54 Ahmet C. Gazioğlu, a.g.e., s. 210.

55 Aynı konuda Ahmet Gazioğlu tarafından 11 Mayıs 1965 günü Londra'dan Necdet Onur'a gönderilen yazıda ise “30 Nisan tarihli mektubunuzu dün aldım. İlginize teşekkürler. Bundan böyle size gönderilecek haberler bakımından işaret ettiğiniz hususa dikkat edilecektir. Gönderilecek banda alınmış konuşmaların mahiyeti hakkında bilgi verirseniz, yani buradan ne

Ahmet C. Gazioğlu'nun daha sonraki süreçte de radyo yetkilileriyle yazışmaları ve radyo yayınlarına yönelik yardım faaliyetleri aynı şekilde devam edecektir. Gazioğlu'na bu bağlamda 21 Mayıs 1965 tarihinde Necdet Onur imzasıyla gelen yazıda ise "11 Mayıs tarihli mektubunuza geç cevap yazdığım için özür diler, gönderdiğiniz haberlere teşekkür ederim. Geçmiş aylar içinde gönderdiğiniz selam ve mesajlarla ilgili bantlar yayımlanmıştır. Tekrar Londra'daki kardeşlerimizden Kıbrıs'a mesaj ve selam göndermek isteyenler olursa bir bant hazırlayıp bana gönderebilirsiniz. Bu bantların Ankara radyosu'ndan da yayımlanmasını sağlarım. Benim sizden esas ricam Makarios'a veya EOKA çetesine muğber olmuş, şimdi Londra'da yerleşmiş bulunan bazı Rumlardan itiraf, itham mahiyetindeki demeçlerini banda alıp Kıbrıs'ın Sesi Radyosu'nda yayımlanmak üzere göndermenizdir. Bilmiyorum bu mümkün olacak mı? Eğer bu işi başarabilirsek çok yararlı olacağını sanıyorum. Sizden ikinci ricam Londra'daki Kıbrıslı kardeşlerimiz ile ilgili haberleri arada bir yayımlanmak üzere bana yollayabilirsiniz sizlere sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Değerli zamanınızı aldığım için özür dilerim."<sup>56</sup> denilir. Bu bağlamda Anamur'un Sesi Radyosu'nda görev yapan Tegi Münir tarafından Ahmet C. Gazioğlu'na 23 Mart 1966 tarihinde Anamur'dan gönderilen teşekkür mektubunda ise "Kardeşim Gazioğlu, Londra'dan taaa bizlere kadar gönderdiğiniz haberleri muntazaman alıyor ve her zaman için neşriyatımızda kullanıyoruz. Sağ ol. Bayrak kartına da çok çok teşekkür ederim. Ben bunu düşünemediğim, daha doğrusu yazmadığım için çok üzgünüm. Meşguliyet, kaygı bir taraftan, hakkımızda dışarıya herhangi bir haberin sızma korkusu diğer taraftan dış dünya ile alakamızı kesmemize vesile olmuştur. Tekrar özür dilerim Ahmetçiğim. O neyse kardeşim mektubumu bitirirken bu defa Kurban Bayramı'nı daha evvel davranarak tebrik ediyorum. İnşallah gelecek Kurban Bayramı'nda eskiden olduğu gibi meşhur berberimiz Şükrü Kaya'nın dükkânında rahat ve huzur içinde el sıkışarak birbirimizi tebrik etmek nasip olur. Gözlerinden öper, tekrar teşekkürler eder, daima haberlerini beklerim kardeşim."<sup>57</sup> denmektedir.

1970-1978 sürecinde Rumca yayınlarda görev alan Ferruh Aslım ise anılarında bu radyo istasyonuyla ilgili olarak şunları aktarır;<sup>58</sup>

"...Biz Kıbrıs'taydık. Kıbrıs'ın Sesi burayı çalkalıyordu. Niçin? (Çünkü) çok iyi haber veriyordu. Bir gün çarşığı dolaşırım. Rum kahveleri burada, bu şehirde, Güzelyurt'ta Kıbrıs'ın Sesini dinlemeye uğraşırlar, bağlantı kursunlar. Bahsettiğim 1969. Yani hiç bir radyo bu kadar dinlenmezdi Kıbrıs'ta. Ben Kıbrıs'ın Sesi'ne 1969'da gittim. Tayin aldım. Daha önce bölük komutanıydım Leymosun'da. Yalnız gittim. Aileyi götüremedik çünkü hazırlığımız yoktu.

*gibi konuşmaların banda alınıp size gönderilmesini istediğinizi bildirerseniz çalışmalarımız daha verimli olur kanaatindeyim. Geçmiş aylar içerisindeki buradaki Türklerin Kıbrıs'taki ailelerine selam ve mesajlarını içeren bazı bantlar doldurulup göndermiştim. Bunlar arasında bir de Rumca vardı. Bunların kullanılıp kullanılmadığı ve kaliteleri hakkında bilgi vererseniz memnun kalırım. Bu vesile ile saygı ve sevgilerimi iletir, erken cevabınızı bekler, başarılar dilerim." denilmektedir. Ahmet C. Gazioğlu, a.g.e., s. 210-211.*

56 Ahmet C. Gazioğlu, a.g.e., s. 211-212.

57 Ahmet C. Gazioğlu, a.g.e., s. 213-214.

58 Ferruh Aslım ile 19 Nisan 2007 tarihinde Lefkoşa'da yapılan görüşme.

Beğendiler orda. Tabii burada imtihandan geçtikten sonra gittik Anamur'a. Anamur Kıbrıs'a çok bağlı bir şehirdi. Sebep de 1920'lerde buradan Kıbrıs Türklerinin çoğu gitti Anamur'a. Ve halen o dedeler Anamur'dadır. Bizim radyonun bulunduğu yerde Kıbrıslı Türkler vardı. Barış burada sağlandı. Türk askeri burayı çok emniyetli duruma getirdi. Rum tehlikesi yok. İstedim geleyim 78'de. Zaten personel de gittikçe azaldı orda. Zaten Barış Harekâtı oldu. Ben verdim istifamı, ayrıldık geldik. Ondan sonra radyo kapandı. Ben Kıbrıs'ın Sesi'ni burada, askerdim bölük komutanıydım burada. Ve bu radyoyu takip ederdim. Gittim Bayrak Radyosu'na dedim 'İsterim Kıbrıs'ın Sesi'ne gideyim.' Orda Cafer vardı Rumcanın müdürü. Bir hafta sonra dedi bana 'Tamam gidiyon Anamur'a.' Gittik Kıbrıs'ın Sesi'ne. Orda Ünal vardı, Hüseyin Hes vardı. Hüseyin Hes hakikaten iyi Rumcası vardı. Ben de iyiydim ama o benden iyiydi zira İngiliz'in askeri üslerinde çalışırdı. (Radyo) Türkiye'nin askeri kanadı, özel şubenin kurduğu bir kuruluştı. Burada Kıbrıs Türkleri perişan haldeydi. O dönemde ve Kıbrıs'a yönelik haber, yorum ve müzik sunuyordu. Onun faydası çoktu zira halk perişan haldeydi. Rum saldırıları 60'ların başında başladı Ben müracaat ettim. Zira oradaki hava bana tesir ederdi. Yani faydası olduğu için tesir ederdi ve kendi arzumu istedim oraya gideyim. İmtihana girdim, orda ihtiyaç vardı. Elenceye, Rumcaya ihtiyaç vardı. İmtihanlarda başarılı oldum. Şimdi Rum her tarafı da kontrol ederdi ve ben ailemi götüremedim. İlk gittiğimde oraya ailem kaldı burada. Göçmen tabi, bir iki ay sonra ailem de geldi..."

Bayrak radyosu'nun Türkiye ayağını oluşturan bu radyo istasyonunda görev yapan Kubilay Raif Uzkan da Anamur'da yaşadıklarını çok güzel sözlerle aktaranlar arasındadır;<sup>59</sup>

*"...Kıbrıs'ın Sesi Radyosu'na milli bir görev olarak ifa edeceğimiz bir göreve gittik ve bunu her zaman milli bir görev saydık. Bu ruh içinde daima çalıştık. Oraya biz gidişimizde hakikaten iyi karşıladılar. Ordaki askeri personel de, ordaki nüfus da. O zaman köydü Anamur. Bize çok sıcak bakıyorlardı. Yani sevgi saygı hürmet bize her zaman, her yerde vardı. Ben Serhat Bölüğü'nde Limasol Sancağında görev yaparken bir gün komutanımız Mustafa Kombos geldi. Tabi ben de onun yardımcısıydım. 'Sancaktar istiyor seni.' dedi. 'İşte' dedi, 'Anamur Radyosu'nda bir İngilizce spiker isterler ve sana o mevkiyi teklif edecek.' dedi. 'Gitmek ister misin?' Dedim 'Benim tercihim var mı?' 'Yok' dedi. 'O zaman gidiyorum.' dedim. Toplandık, hafta içinde aldım çoluk çocuğu ve gittik. Limasol'dan, ayda galiba bir sefer vardı Limasol'a Türkiye'den, oraya koyduk bütün eşyalarımızı ve Türkiye'ye gittik. Bir çocuğum vardı yeni doğmuş, oraya vardığımızda tabiatıyla askeri personel orda, Yarbay Kemal Şaşmazel çok iyi karşıladılar. Bizi ertesi gün köye götürdüler, ordaki eşrafla tanıştırdılar. Orda çok Kıbrıslı Türk olduğunu öğrendiğimizde çok sevindik. Esas bakkalımız orda zaten Kıbrıslıydı ve hergün ondan alışveriş ederdik. Bize hakikaten çok iyi baktılar, çok saygı gösterdiler ve hiçbir zaman orda kendimi yabancı hissetmedim. İngilizce mütercim-spiker görevi yapardım. TRT'den teleks aracılığıyla geliyordu (haberler). Biz ona bakarak İngilizcesini hazırlardık ve*

59 Kubilay Raif Uzkan ile 5 Mart 2001 tarihinde Lefkoşa'da yapılan görüşme.



saati gelince çıkar okurduk. Ben okurdum yani, hem yapar hem okurdum. Ben orda olduğum dönemde, başta Hüseyin Hes olmak üzere Özcan Özcanhan, Ünal Mustafa, Oktay Öksüzoğlu, Kemal Tahsildar, Ferrun bey, Celal Mahmutoğlu, Öksüzoğlu ile Mahmutoğlu; Türkçeci, Ünal Mustafa ile Kemal Tahsildar Rumcacıydılar. Ünal Mustafa ile Tahsildar okuyorlardı, Hüseyin Hes de yazıyordu. Güzel anılarımız oldu. Bazen bazen de olsa, yarbay benimle bilhassa Ankara'ya kadar giderdi benim arabam olduğu için. TRT'ye giderdik. Orda da çok iyi ağırlanırdık. Anamur'un içinde herşeyimiz rahattı. Lojmanların dışında, lojmanlar biraz derme çatma idi, lojmanların dışında her şeyimiz rahattı..."

Anamur'da Kıbrıslı personel arasında en uzun süre görev yapan Ünal Sümer ise bu radyo istasyonunda yaşadıklarını şu sözlerle günümüze aktarır;<sup>60</sup>

"Kıbrıs'ın Sesi Kıbrıs'a moral veren, karşı rum toplumunun moralini bozacak yayın yapan ve bu davaya inanmış insanlardan oluşan bir radyoydu. Önce TRT, Genelkurmay, TRT, daha sonra teknisyenlerimiz astsubaylardı Genelkurmay'a bağlı. Kıbrıs'ın Sesi Radyosu Özel Harp Dairesi'ne bağlıydı. Ben şöyle öğünebilirim. Kıbrıs'ın Sesi Radyosu'nda her üç lisanda da yayın yapmış bir insanım ben, yani Türkçe, Rumca ve İngilizce. Türkçe çok az ama çok azalmıştı personel ve Türkçeyi, Rumca'yı ve İngilizceyi de yaptım. Gidişim bak. Oraya personel aranıyordu. 1968 (yılındaydı.) Oraya benden önce giden ve orda ölen Hüseyin Hes vardı, Allah rahmet eylesin. Sen oğullarını tanıyacaksın Ahmet Ertay, Bradi Adnan da büyüğü. O benim ismimi verdi. Beni bir gün Bayraktarlıktan arattılar. Buradaki Sancaktarlık aracılığıyla Bayrak Radyosu'na gittik. Orada beni teste tabi tuttular. Şimdi Emeklinin Sesi mecmuasında beni yanlış yazdılar. Beni Cafer Bey imtihan etmedi da orda rahmetlik Hakkı Süha sınava tabi tuttu beni. Orda bana dedi 'Hazır ol. Her an seni gönderebiliriz.' Ankara üzerinden intikal ettik Anamur'a. O sene, o günler bir sel olduydu. Köprüleri sular götürdüydü. Mersin-Anamur arasında ve işte Anamur'a gittik. Gittiğimde, Kıbrıs'ın Sesi'nin adı ASMI Komutanlığıydı; Anamur Askeri Meteoroloji İstasyonu Komutanlığı'ydı ve bizden sorumlu olan Kıdemli Binbaşydı, bilahare Yarbay oldu, Albay oldu. Tuğgeneral oldu ve öldü Kemal Şaşmazel. Allah rahmet eylesin. Oranın kaymakamı bize ilgi gösterdi; Fahri Görgülü. Şaşmazel'den sonra Rıdvan Yüzçelik, o hayattadır şu an Antalya'dadır. Ondan sonra Hatay Kortun (görev yaptı.). (Bu radyo istasyonunda) en uzun süre görev yapan benim, 68'den 76'ya kadar. Orada yaptığımız, A Radyosu derlerdi TRT'de 4. veya 5. katta. A Radyosu'nda Kıbrıs'ın Sesi Radyosu'na malzeme gönderen faks yoğudu o zaman. Teleks ile yani bize bütün malzeme haber, yorum, programlar bu A Radyosu'ndan orda da yine Genelkurmay'a bağlı bir Sami Ertenoğlu adlı bir binbaşı vardı ben gittiğim zaman orda. Ordan gelirdi yani bütün haber yorumlar ve Türkçe iki nüsha gelirdi, onlar orijinaleri alırdı. Biz de İngilizce ve Rumcacılar kopyalarını alır, tercüme eder yayına verirdik. Ben gittiğimde Türkçe bölümünde Tegi Münür, Ahmet Şefki, Celal Mahmutoğlu vardı. İngilizce bölümünde Mustafa Adiloğlu, rahmetli Hasan Fehmi vardı. Rahmetli Hasan Fehmi aynı zamanda Rumcaya da bakardı. Rumca bölümünde rahmetli Hüseyin Hes vardı..."

60 Ünal Sümer ile 29 Mart 2007 tarihinde Lefkoşa'da yapılan görüşme.

20 Temmuz 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı sürecine kadar yayın hayatına devam eden bu radyo istasyonu 28 Haziran 1978 tarihinde yayın hayatına resmen son vermiş, radyo istasyonu bir süre TRT Mersin (Çukurova) Radyosu yetkililerince sahip çıkmış, radyonun yayın yaptığı alan TRT Genel Müdürlüğü tarafından personeline yönelik eğitim ve dinlenme tesisi olarak kullanılmış, 12 Eylül 1980 askeri darbesi sonrasında Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından el konulan kamp daha sonra Hava Kuvvetleri Komutanlığı tarafından işletilmeye başlanmıştır. Bölge halen söz konusu askeri kuvvet tarafından eğitim ve dinlenme tesisi olarak işletilmektedir. Diğer radyo istasyonlarında da olduğu üzere bu radyo istasyonunda kullanılan teknik ekipmanın büyük bir kısmı heba edilmiş, değerlendirilmemiş, radyo istasyonu kapandıktan sonra çürümeye terk edilmiş ve kaybolmuştur. 1 Nisan 1955 tarihinde başlayan EOKA saldırılarının ardından kendi inisiyatifi kullanarak silah temin etmek üzere bir balıkçı sandalyeyle Anamur yakınlarındaki Kaledran bölgesine gelen Vehbi Mahmutoğlu'nun kardeşi olan ve bu ilk seferde o da aynı noktaya çıkan Celal Mahmutoğlu da 1965-1976 sürecinde Anamur'daki radyo istasyonu konusunda şunları belirtir;<sup>61</sup>

*"...Abimle ben Girne'de idik çarpışmalar başladığında. Yıl 1963 Aralık'ta. Teşkilatın bize verdiği bir gemi vardı silah taşımak için. Onunla beraber çarpışmalar başlayınca kısıldık biz orda. Teşkilat silah taşımak için ihtiyaç duyuyordu ama çıkamıyorduk oradan. Bir gün açıldı yollar ve hemen Lefkoşa'ya kaçtık. Abim önce Beyrut'a, sonra Ankara'ya gitti. Ben de çocukları aldım ve Erenköy'e gittim. Celal 2-3 ay sonra, 64'de teknelerle silah taşımaya başladı. Biz de buradan devoraldık. Bu silahları da bütün adaya yayardık. Celal böyle gidip geliyordu 2-3 günde bir. Erenköy savaşları bitti, silah ikmali de durdu, bitti. O zaman Celal kalmak istedi (ama) komutan 'Yok Celal git.' dedi, 'Bir penceremiz, yani temasımız olsun Türkiye ile.' ve Celal'i yolladı Anamur'a radyo yok. O aşamada da radyo kuruluyor. Celal orda boşta kaldı yerleştirdiler. O da benimle beraber o uzun zaman orda kaldı. 1976'ya kadar, 76'da birlikte geriye döndük. Bayrak Radyosu'nda görevliydik biz. Hüda Bey vardı memur, müdür. Dedik 'İzin ver bize, yerleşelim ailemizi getirelim, izin ver bize.' 'Yok, yapın.' Öyle deyince İsmet Kotak'a gittik, İsmet Kotak'a gidince dedi bize 'Ben seni bakanlığuma alırım.' İskân Bakanlığı'na girdik. İşte yeni gelenlere Türkiye'den, bu bölgelere yerleştirdik. Beğendik burasını, Erenköy'e de benziyordu. Bizim köye benziyordu, adını da Küçük Erenköy koyduk. Zaten köy bile değildi, mezraydı. Yerleştik buraya ve öyle kaldık işte. Ben iskân memurluğundan istifa ettim.*

*Gazetecilik yaptım. Söz gazetesinde 8 yıl çalıştım, köşe yazarlığı yaptım 81'den sonra. Daha sonra Başbakanlık Tanıtma Dairesi'nde görev aldım. Rumcada, çünkü çok az insan Rumca bilir. Hala aranıyor. Rumcaya ilgim sürer, gazete alır okurum. Ünal Bey uzun yıllar kaldı orda. Ben gittim daha 2. yılımı doldurmadan komutanla iyi geçinmiyordum ya. Dedim 'Ayrılacağım ben.' Harekât bittiydi, istedim geleyim yani. Komutan da çekişiyorduk diye 'Gitsin.' dedi. Bu sefer Ünal Bey 'Yahu, biz bu kadar senedir yalvarırık gönder diye, Burhan'ı iki senede gönderdiler.'*

61 Celal Mahmutoğlu ile 5 Temmuz 2005 tarihinde Yeni Erenköy'de yapılan görüşme.

Açık bir propaganda radyosuydu. Bayrak Radyosu gibi değildi biraz daha farklı. Bayrak Radyosu resmiydi, oysa biz tam bir yeraltı radyosu. Yorum yapardık Kıbrıslı askerlere, Yunan komutanlarına karşı, kışkırtırdık, öyle bir konuşurduk. Onlar işte Yunanlı onları atın başınızdan diye bir sürü propaganda yapardık. Etkili olmuştur mutlaka. Çünkü 'Mehmetçik geldi size barış getirecek. İşte yakında filan Baf'a da girecek, Limasol'a da girecek.' Panik yaptırır. Bir mücahit olarak Kıbrıs'ın Sesi'ni kuzey sahillerinden, buradan dinlerken işte, türküler şarkılar isterler. Bize moral verirdi. Ben ondan sonra gittim ve fark ettim ki çok etkiliydi ve görevini yaptı. Bayağı faydalı oldu yani davamıza. Oradaki arkadaşlar senelerce fedakârca savaştılar. Kolay değil, her gün haber toplayasın, tercüme edesin, okuyacaksın. Kıbrıs'ın Sesi bir tarih, yaşatılsın. Bir kitapta mı toplanır, bir belgesel mi yapılır? Kurtuluş Savaşımızın mihenk taşlarından bir tanesi."

## 5. Eskilerde Kalan Anamur ve Anılar

Anamur'daki radyo istasyonunda görev alanlar arasında bulunan Ercan Karayusufoğlu ise o dönemde yaşamak zorunda kaldığı Anamur'u şu sözlerle aktarır;<sup>62</sup>

"...Eski İskele'yi bilenler, Larnaka'da iyi hatırlayacaklardır, tipik bir iskele şehri kimliğine sahipti. Alabildiğine kum, alabildiğine bozulmamış bir çevre, alabildiğine bakirdi oraları. Bizim de yayınlarımız sürelili oldukları için yaz aylarında denizle beraber haşır neşir olmamızı sağladı. Kumsala 50 metre mesafede, (saat) 9-12 yayın saatlerinden sonra 4'ee kadar arada kalan sürede, 3.5-4 saatlik deniz keyfi hoş bir ortamdı. Yani her şey güzeldi. Ben işe başladıktan sonra evlendim, eşimi de oraya götürdüm. Balayı yapmış gibi olduk. Eşim hala oradan hoş anılar yâd eder, ben de tabii. Orda tanıdığımız insanlar (vardı.) Anamur'un yerlilerinden, hem de Kıbrıs'tan göç etmiş atalarımızın torunlarının yani, sıcakkanlı tipik Akdeniz insanları. Şimdi tahmin ederim çok gelişmiştir oraları. Uzun süredir görmedim oraları, ama zannedirim o günkü hali bana göre daha güzeldi..."

Hasan Salih Özerdem de anılarında o günlerin Anamur'unu "...Muzculuk vardı. Ordayken, orda Kıbrıslılar vardı ama Anamur içinde çok az, Anamur'dan dağa doğru olan yerde vardı. Birkaç tanesi geldi, 'Kıbrıs'ın Sesi' deyince geldiler, bizi buldular, işte ağladılar sızladılar. Kıbrıs'ı hatırladılar. Anamur küçüktü her zaman. Anamur'un Antalya'ya o zaman yolu da yoktu. İlk gittiğimizde Anamur'un Silifke'den itibaren yolu asfalt değildi. Dere çakılı dökülmüş, herhalde asfalt için hazırlıyorlardı. Koca koca kayalar, hatta bizim bindiğimiz aracın herhalde yolda sarsıntıdan çözüldü, düştü. Bir yere geldik, şoför indi bir arabaya baktı 'Yahu stepnemiz düştü.' dedi. Geriye döndük baktık çok arkamızdan, belki bir 15 km de gelmiştik, birisinin tepesinde gider durdurdu kendisini. Dedi 'Vallahi yolda buldum, koydum oraya.' Netice (olarak) bulduk ama. Hem virajlıydı, hem de asfalt değildi yollar. Ovacık tarafında bir taraf uçurum, bir taraf dağdı. Vallahi Kıbrıs'ın Sesi'nde çalışmakla kendimce en azından milli bir göreve o dönemde bulunduğum için, öyle bir görev yüklendiğim için ben kendimi mutlu sayarım.

62 Ercan Karayusufoğlu ile 5 Nisan 2009 tarihinde Lefkoşa'da yapılan görüşme.

Kendi mesleğim dışında bir iş daha öğrendim gibi geldi bana ama yani profesyonelce değildi tabii. Yani hiç aklımda olmayan bir görevi yaptığım için de mutluyum Erenköy'e çıkmak için Elçiliğe gidip geliyordum. Kazadan dolayı belimde ezikler vardı ama, ne olursa olsun gideyim diye düşünüyordum. Mehmet Ertuğruloğlu Allah rahmet eylesin, 'Be çocuk' dedi, 'Başkasının hakkını yeyip seni mi göndereceğim? Sen hakkını kaybettin.' Ve kaldım orda. Uğraşıyordum gitmek için Vedat Bey beni buraya gönderdi..."<sup>63</sup> sözleriyle aktarmaktadır. Radyonun son döneminde görev yapan Nevzat Ali Besim (Karakurt)'in anılarındaki Anamur ise "...Sakin bir kasabaydı. Meyvesi çok, yığın yığın. Patatesler. Her Pazar günü açık pazar yapılırdı. Çok iyi idi orda. Servis arabası vardı. Gelirdi bütün evleri gezerdi. Komutan gibiydik biz orda. Askeri araç gelirdi, hanımları gezmeye götürürdü çay partisine. Biz de subaylarla kâğıt oynardık. Gazino çok rahat yerdi. Denizi de güzel."<sup>64</sup> şeklindedir. 1968-1976 sürecinde ve radyoda en uzun süre görev yapan Ünal Sümer ise Anamur anılarını "Anamur normal bir Anadolu kasabası. Anamur'un meşhur olan ürünleri yer fıstığı, muz ve yakın köylerinde de bana göre Türkiye'nin en güzel Washington portakalı çıkar. Aynı zamanda Anamur'da Kıbrıslılarla çok aşına olduğu kolokas, orda gölevev derlerdi. Bullez orda (ve) fillöz derlerdi Anamur'da. İnsanları çok sevecen... Bizim sosyal hayatımız (ise) sinemaya giderdik... Benim şikâyetim Anamur'dan aşırı sıcak ve sivrisinek. Denizin birkaç metre ilerisinde tatlı su bulundu. Bir özelliği de buydu Anamur'un..." şeklinde ifade eder.

Kubilya Raif Uzkan da 1970-1972 sürecinde Anamur'da yaşadıklarını "...Gerçi geniş sosyal hayatımız yoktu orda. Kendi aramızdaydık yani Kıbrıslılar kendi aramızda dolaşırdık. Her gece birbirimize misafirdik. Gazino vardı, hatta o gazinonun bangosunu ben yaptım. Yarbay 'Buraya bir bango lazım.' dedi. Dedim 'Komutanım siz malzemeyi alın ben yaparım.' Abim dülgardı diye aşağı yukarı bilirdim. Çıktık yukarı kontraplak aldık, çivi yapışkan yaptık, orda hazırladık. Dediğim gibi köyde bir sosyal hayatımız yoktu. Çünkü yoktu elimizden biri tutsun, bizi gel seni bir Kıbrıslıyla tanıştırayım desin. Yani öyle bir şey olsa çok daha iyi bir şey olacaktı. Ama zannedersen ordaki askeri komutan da bizim fazla açılmamızı istemezdi herhalde. Çünkü yarı gizli bilgilere sahiptik. Varmaya da ağzımızdan bir şey kaçırırız vesayre, yerimizi belli ederiz. Bin bir çeşit ispiyoncu var, dışarı bir şey sızmasın vs bakımından herhalde yarbay da istemezdi. Yarbay Kemal Şaşmazel'di evet. Ama bize çok iyi davrandı. Ben onun hiçbir acı lafını duymadım hiç. Hatta Kıbrıs'a da gelmişti..."<sup>65</sup> sözleriyle belirtir. 1964-1969 döneminde İngilizce yayınlarda görev alan Mustafa Adiloğlu'nun anılarında ise Anamur daha farklı canlanacaktır;<sup>66</sup>

"...Biz Anamur'a gittiğimizde havagazi yoktu, elektrik yoktu, yollar çamurdu. Lastik çizmelerle gidiyorduk. Ona rağmen bizi orda tutan, yaşamımızın devamını sağlayan faktörler de vardı bunların yanında. Biz gittikten sonra Mersin'den havagazi

63 Hasan Salih Özerdem ile 7 Nisan 2009 tarihinde Lefkoşa'da yapılan görüşme.

64 Nevzat Ali Besim (Karakurt) ile 15 Mayıs 2008 tarihinde Lefkoşa'da yapılan görüşme.

65 Kubilya Raif Uzkan ile 21 Mayıs 2009 tarihinde Lefkoşa'da yapılan görüşme.

66 Mustafa Adiloğlu ile 5 Haziran 2011 tarihinde Lefkoşa'da yapılan görüşme.

ocağı getirdik tüplü. Gören herkes onlar da getirdi. İlk defa ben ve arkadaşlarımız Kıbrıslılar. Ondan sonra, mesela kaşar peynirini zor bulurdunuz, orda yapmanız veya ısmarlamanız lazımdı. Ekrem (Ekrem Gürbüz-Kıbrıslıların bakkalı) kaşar peyniri getirmeye başladı sosyal hayata. Bir de ilginç bir paradoks vardı. Deniz sahili cennet kadar güzeldi. Çok yüzdüm orda. Gidin yüzün çok güzel. Alanya'dan daha iyidir. Halk denize gitmiyordu. Kadınlar gittiklerinde de elbiseyle giriyorlardı. Bir gün herkesin oturduğu, orda kaymakam vardı, askeri şubenin başkanı vardı işte küçük bir kasabanın, eşraftan birkaç kişi. Dedim 'Kusura bakmayın, kızmayın bana ne olur.' 'Ne var Mustafa Bey?' dediler. Dedim 'Sizin avratları gördüm denizde bugün, her tarafları görünür.' 'Aman efendim ne demek?' dedi bir tanesi. 'Beyaz elbiseyle girdiklerinde yapıyor üzerlerine ve her tarafı görünüyor.' 'Sizin avratlar nasıl giriyor?' dediler. Dedim 'Gidin görün, hepsi mayolu giriyorlar.' Mayoyu da getirdim ve orada Alp (Altay) isminde biri vardı 'Mustafa Bey mayo işini başlattınız. Ben bugün 25 tane mayo sattım.' dedi. Yalnız bütün bunlara rağmen hala yaylayı severlerdi. Yaylaya giderlerdi ve ben gittim. Çok az arkadaşımın gittiğini sanırım ama ben, benim arkadaşım ve Moline'nin bir arkadaşı, Dışişlerinde çalışırdı abisi, onunla İngilizce konuşuyordu. O davet etti bizi, Moline 2-3 gün kaldı, ben gidip geliyordum. Şahane bir yer, orda zaten 'Köyün kızları giderler, orda tanışırlar ve döndüklerinde evlilikler olur.' derler. Beni 5 yıl Anamur'da tutan, halkın bu candanlığı, konukseverliğı, benim insanlardan beklediğim ve birçok ülkede bulamadığım yakınlığı. Ben Anamur'u çok sevdim... Bütün bu sıkıntılarımızın yanında bizi, çalışmamızı pozitif şekilde etkileyen Anamur halkıydı. Çok güzel, cömert insanlardı... Şu anda aklıma geldi. Benim kızım çok küçüktü. 3-4 yaşındaydı ayrıldığımızda. Birkaç yıl sonra, yenedünya denilen bir meyve var. Çok güzel yenedünya ağacı yetişiyordu. Bir arkadaşım 'Mustafa Bey' dedi. 'Ben size biraz yenedünya getireyim. Kızın çok sever.' dedi. Getirdi. Ben hayatımda öyle güzel yenedünya yemedim. Londra'da en güzel pazarlara giderim böylesini bulamam. 'Bu çok güzel.' dedim 'Kızım bir sepeti bitirdi.' 'Ben' dedi 'bu yenedünya ağacını benim başka yenedünya ağaçlarım var. Ben bunu satmayacağım abi.' dedi, 'bunu size getireceğim.' dedi. Ben sonradan hediye aldım eşine ama çok iyi insanlar çok konuksever. Benim ev sahibim, Morine çok hasta olduğunda izin vermiyorlar bana bir kişiyim. Bir paşa gelmişti, yolu düşmüştü herhalde, ya orgeneral, ya da korgeneral yüksek rütbeli, güzel İngilizcesi olan bizim istasyona geldi yayını dinledi, beğendi. 'Sizin eşiniz İngiliz mi?' çünkü İngilizce yayının takdimi 'this is voice of Cyprus' diyen Morine bunu söylemişti. Ben dedim ki 'Yahu gelsin yardım etsin.' 'Hayır.' dediler, çünkü o zaman bugünün Türkiye'si değildi. Türk olacak falan. O Paşa görünce Morine'i 'Ne oldu kızım ellerine?' dedi. 'Tutmuyor.' dedi filan. Dedim 'İzin alamıyorum, onu gönderemiyorum.' 'Olmaz.' dedi. 'Ben onu götürürüm.' 'Ben onu gönderirim Adana'ya. Jip gönderirim, alırım götürürüm ben.' dedi. Sağa sola telefon etti izin verdiler. E şimdi benim param yok birikmiş. Bilet paraları, Adana'dan Londra'ya bilet alınacak. O gece biraz efkârlıyım. Ev sahibim 'Mustafa Bey' dedi. Halil Köklüoğlu hiç unutamayacağım bir isim, dünyanın en beyefendi adamı. Bir arkadaşı tarafından dolandırılmış o zaman, maddi durumu iyi değil. Bana evini, şahane bir ev ahşap. Pek yeni değil, dökülüyor ama görseniz aşık olursunuz.

O evi vermiş ve 4 ay benden kira almamış ama bu devrede 'Gel birkaç tane içelim abi.' dedi bana. Gittim 'Canım sıkılıyor.' dedim. Biliyorum adamın maddi durumu iyi değil. Böyle böyle durum dedim 'Tanıdığın banka müdürü var mı?' 'Kolaydır.' dedi. 'Sen bunları kafana takma. Bak bana neler yaptılar.' Anamur'un tek kitapçısıydı. Oğlu Ahmet sağsa, Sevim hanımdı eşi, Nur diye bir kızı vardı Aleo yaşında, anlatam yani izam ettiğimi sanmayın, izam etmiyorum, bunlar başka bir çağın insanlarıydı ve 21. yüzyılda yoktu. 21. yüzyılda insanlar, yaşamlar tamamen değişti. Reel olmayan bir dünyada yaşıyor insanlar. Ve ne oldu ertesi gün, bunu hiç unutamam, hayatımın ilginç anılarından birisidir. Ertesi gün Enver geldi, Enver diye bir şoförümüz vardı. Geldi, kirli bir zarf üzeri yapışmış. 'Bunu Halil abi verdi bana.' dedi. 'Size verecektmişim.' söyledi. Konuşmuştuk, 3 bin Türk lirası o zaman büyük paraydı. Milletvekili maaşı bin bin beş yüz liraydı. Koymuş bir şeye, utanmış, çekinmiş bana vermekten ve şoförle göndermiş. 'Halil abi gönderdi çok da selam ediyor.' filan dedi. Neyse ben yukarı gittikten sonra buldum 'Ne bu?' dedim. 'Abi yanlış anlama benim zaten borcum var, biraz daha borçlandım verdim.' Bunu unutmam, ben ona iki ay sonra, Morine Londra'dan döner dönmez parayla döndü. Çünkü bir ara kayınpeder bana para göndermiş zarfa koymuş, postacı, sonra yakalandı. Adamcağız postacı almış onu. Bunlar her yerde olan işler..."

Radyo istasyonu çalışanları arasında bulunan Mustafa Kortun'un anılarında ise dönemin Anamur kasabası şu sözlerle yerini bulacaktır;<sup>67</sup>

"...Anamur deniz kenarında, bir de Kıbrıslılara biz gittiğimiz zaman, sanki bizi kendilerinden birisiymiş gibi karşılarlar ve o şekilde görüyorlardı. Yemek yediğimizde, o zaman bekârdım en az iki yemeği dışarda yiyordum, ortak. Anamur aslında Kıbrıs'ın Sesi Radyosu yayınına başlamadan önce de, ayrı bir yeri vardı TMT'nin mücadelesinde ve Bereketçiler daha fazla bu silah aktarımını Türkiye'den Kıbrıs'a Anamur'dan yapıyorlardı. İlginç olan da Bereketçi olarak çalışmış abilerimiz de ki Celal Mahmutoğlu abimiz Allah rahmet eylesin ordaydı ve orda çalışıyordu ve bizi kendilerinden birisi olarak karşıladılar ve hiç yabancılık çekmedim. Anamur tabi bir Anadolu kasabası görünümündeydi. İki restorantı vardı Anamur'da. Bir sineması vardı yanılmıyorsam. Tiyatro falan yoktu, park eğlence yerleri yok sayılırdı, ama yine de kendine özgü bir yaşam biçimi vardı. Yazın Anamur'da kimse kalmazdı nerdeyse, herkes yaylaya çıkardı. Ama bizim de deniz kıyısında olduğu için, orda yayın arasında bol bol denize girdik. Girne- Anamur ortak kutlama şenlikleri yapılırdı. 2-3 yıl devam etti bunu pekâlâ hatırlıyorum. Anamur'da 20 Temmuz'dan önce şenlikler başlıyordu. Barış Şenlikleriydi bunun ismi, Girne-Anamur ortak barış şenlikleri... Bu konserler çerçevesinde çeşitli konserler, şenlikler, eğlenceler düzenleniyordu. Aslında ben ilk Sezen Aksu konserini bu şenlikler çerçevesinde Anamur'a gelen Anamur Kalesi'nde izlemiştim. Kalede, tabi bir de limanda başlardı bu folklor oyunları. Biliyorsunuz Anamur'un kendine özgü olan Yörük havaları, folklorü o şekilde başlıyordu gündüzün akşamları da konser oluyordu. Ha bu konserleri veren sanatçılar da, yine gemiyle o zaman Taşucu- Girne arasında hızlı gemi seferleri vardı ama bu şenlikler nedeniyle Anamur'a geliyorlardı ve sanatçı ekibini alıp Girne'ye getiriyorlardı ve bu şekilde çıkartma gibi bir durum yaratılırdı. Zannedersenem

67 Mustafa Kortun ile 5 Eylül 2008 tarihinde Lefkoşa'da yapılan görüşme.

*4-5 kez yapıldı bu şenlikler ama daha sonra yapılmadı. Ulaşım sorunları yaşandığı için. Ben aslında orda kalacaktım fakat 1977 yılında ben yine gidip kaydolmuştum okula. Okula devam ediyordum. 77 yılında üniversitede çok öğrenci olayları vardı. Ben bu amaçla sınava girmiştım Ankara'da ve orda birçok nahos olaya tanık oldum. Dönüşün büyük bir moral çöküşü yaşadım ben. Bu durumda buraya dönmem karar verildi ve Kıbrıs'a geri geldim."*

## **Sonuç**

Özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrasında cephede silahla verilen mücadele yanı sıra cephe gerisinde, silahsız kuvvetlerle verilecek mücadelenin de en az askeri mücadele kadar etkili olduğu ve bazı durumlarda çok daha kesin sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür. Bu kapsamda başta lobcilik, kara propaganda, halkla ilişkiler ve kamuoyunu içeriden etkilemek olarak özetlenebilecek "5. Kol Faaliyeti" çok daha etkin olarak kullanılmaya başlanmıştır. Propaganda faaliyetini ve sosyal hayatın neredeyse her unsurunu bilgi kirliliği ve kamuoyunu etkileme açısından en iyi kullananlar arasında ise Kıbrıslı Rumlar gelmektedir. Bu durum özellikle 21 Aralık 1963 tarihiyle birlikte çok yoğun olarak ortaya çıkmış ve 20 Temmuz 1974 tarihinde gerçekleşen Kıbrıs Barış Harekâtı'na kadar da devam etmiştir. Kıbrıslı Türkler de bu duruma karşı tedbirler almaya çalışmışlar ve imkânlar çerçevesinde Rumlara cevap vermeye gayret göstermişlerdir. Rumların teknik olarak sanki Kıbrıs adasından yayın yaparmış gibi görünen Anamur'un Sesi yayınlarını bulamaması ve tespit edememesi de bunun bir sonucudur. Kıbrıs Türkleri tarafından Kıbrıs adasında kurulan Bayrak Radyosu'nun ardından kurulan Lefke Sancak Radyosu, Gazi Ba'ın Sesi Radyosu, Mağusa Canbulat Radyosu, Larnaka Doğan'ın Sesi Radyosu, Limasol Sancak Radyosu tamamen Kıbrıs Türklerinin özverili çalışmaları, onların bulup temin etmeye çalıştıkları teknik malzemeyle ve doğrudan Kıbrıs adasında faaliyette bulunan radyo istasyonları olmuşlar ve Rumların bitmek tükenmek bilmeyen Türk karşıtı dezenformasyon çalışmalarına karşı Kıbrıs Türklerinin moral-motivasyonlarını her şart altında ayakta ve güçlü tutmaya çalışmışlardır. Türkiye'nin Kıbrıs adasına en yakın olduğu Mersin'in Anamur ilçesinde son derece kıvrak bir zekânın sonucu olarak kurulmasına karar verilen radyo istasyonu ise Kıbrıs Türklerinin personel temin ettiği, öte yandan başta TRT Genel Müdürlüğü, Dışişleri Bakanlığı ve bu bakanlık çerçevesinde Kıbrıs'a yönelik gizli bir görev üstlenen Kıbrıs İşleri Planlama ve İcra Grubu (KİPİG) ve Genelkurmay Başkanlığı başta olmak üzere Türkiye Cumhuriyeti resmi kurum ve kuruluşlarının her anlamda sonuna kadar destek verdiği bir radyo istasyonu olmuştur. Farklı bir frekans sistemiyle ve sanki Kıbrıs adasından yayın yaparmış gibi faaliyete geçen radyo istasyonu uzun yıllar meraklı gözlerden uzak faaliyette bulunmuş, psikolojik harp misyonu çerçevesinde Rum propagandasına karşı Türkçe, İngilizce ve Rumca yayınlar yaparak bilgilendirme, yönlendirme, moral-motivasyonu dik ve güçlü tutma ve haberleşme gibi farklı görevleri de yerine

getirmiştir. Dünyada belki de ilk ve son defa bir radyo istasyonu bu kadar çok ve farklı isimle anılmaktadır. Kıbrıs Türklerine ait olarak Kıbrıs'a yönelik faaliyette bulunan, fiziki altyapısı Anamur'da ve hemen Akdeniz'in kıyısında yerleşmiş bu radyo istasyonunun haberleşme ve posta adresi ise Ankara'dır. Radyo istasyonu ayrıca "*Kısa Dalga A, Kısa Dalga-A Servisi, Kıbrıs'ın Sesi, Kıbrıs'ın Sesi Radyosu, Anamur Radyosu, Mücahit Radyosu, Kıbrıs Türk Mücahidinin Sesi, Mücahidin Sesi Radyosu, ASMİ, Anamur Askeri Meteoroloji İstasyonu Komutanlığı*" gibi çok farklı isimlerle anılmıştır. Anamur'da yaşayan vatandaşların Anamur Radyosu veya Kıbrıs Radyosu olarak adlandırmayı tercih ettikleri radyo istasyonu 20 Temmuz 1974 tarihinde gerçekleştirilen Kıbrıs Barış Harekâtı ile misyonunu tamamlar ve ardından kapatılarak tarihteki yerini alır.



## KAYNAKÇA

### I. Arşiv Kaynakları

- Genelkurmay Askeri Tarih Arşivi (ATASE)  
İngiltere Dışişleri Bakanlığı Arşivi Foreign Office)  
Cyprus Broadcasting Corporation, Chapter 300 A of the Laws;1959 Edition,  
Government of Cyprus, Londra, 1959.  
Kıbrıs Türk Milli Arşivi (KTMA)

### II. Basılı Kaynaklar

- ALBAYRAK, Ahmet Ömerağa, *Kıbrıs'ta 1974 Öncesi Eğlence Hayatımız, Törenler ve Kutlamalar*, Lefkoşa, Kasım 2011.
- AVAL, Amber Eker, *Harid Fedai'nin Anıları; Silik Sayfalar*, Sivil Savunma Teşkilat Başkanlığı Yay., Lefkoşa, 2009
- BAYRAK RADYO VE TELEVİZYON KURUMU, *BRTK*, Lefkoşa, 1988.
- COŞKUN, Şeniz, *Televizyon Haberciliğinde Etik; KKTC'de Televizyon Haberciliğinin Etik Anlayışı Üzerine Bir İnceleme*, Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Lefkoşa, 2011
- DENKTAŞ, Rauf R., *Rauf Denktaş'ın Anıları*, Cilt I, İstanbul, 1996
- DEPARTMENT of the NAVY, *Department of the Army Field Manual, FM-31-15; Operations Against Irregular Forces*, Mayıs 1961, Washington DC.
- GAZİOĞLU, Ahmet C., *Anılar ve Belgeler Işığında Londra Dosyası; Yakın Tarihimizden İbret Dolu Sayfalar*, Lefkoşa, Cyrep 2006.
- HEILBRUNN, Otto, *Düşman Gerisinde Harp*, Genelkurmay Harp Tarihi Başkanlığı, Genelkurmay Basımevi, Ankara, 1974
- KESER, Ulvi, *Kıbrıs'ta Çanakkale Savaş Esirleri 1916-1923*, Lefkoşa, 2015.
- KESER, Ulvi, *Kıbrıs'ta Yeraltı Faaliyetleri ve Türk Mukavemet Teşkilatı 1955-1963*, IQ Yay., İstanbul, 2007
- MAO, se Tung, *Che Guevara, Gerilla Harbi*, Payel Yay., İstanbul, 1967
- PİRGALL, Tüge, *Kıbrıs Adasında Yayın Yapan Türk Radyolarının 1960-1974 Yılları Arasında Kamuoyu Oluşturmadaki Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Girne Amerikan Üni., Sosyal ve Fen Bilimleri Enstitüsü, Girne, Haziran 2008.

### III. Makaleler

KESER, Ulvi, "Türkiye ve Kıbrıs'ta TMT'nin Bereketçileri, Vehbi Mahmutoğlu, Ahmet Oğuz Kotoğlu ve Reşat Yavuz Kaptan'a Kesitsel Bir Bakış", *İkinci Uluslararası TMT Sempozyumu*, Mücahitler Derneği, TMT Derneği ve KKTC Üniversiteleri, KKTC, 26 Ekim-1 Kasım 2011, KKTC, Cilt II, s. 145-198.

KESER, Ulvi, "Askeri Posta; 1964 Erenköy", *Çizgi Ötesi Dergisi*, Kara Harp Okulu Yay., Sayı 2, Ankara, Ocak 1994, s. 25.

OLGUN, Aydın, "Kıbrıs'ın Sesi Radyosu", *Güvenlik Kuvvetleri Dergisi*, Sayı 46, Ekim 2001, Lefkoşa, s.27.

OLGUN, Aydın, "Kıbrıs Türk'ünün Mücadele Yıllarındaki Özgür Sesi; Kıbrıs'ın Sesi Radyosu", *Güvenlik Kuvvetleri Dergisi*, Sayı 46, Ekim 2001, Lefkoşa, s. 27-28.

### IV. Süreli Yayınlar

*Çizgi Ötesi Dergisi*

*Güvenlik Kuvvetleri Dergisi*

*Haber Kıbrıs*

*Halkın Sesi*

*Star Kıbrıs*

*Yenidüzen*

### V. İnternet Kaynakları

<http://www.trt.net.tr/Kurumsal/KilometreTaslari.aspx?yil=1964>

<http://www.tarihbakis.com/ataturkun-kibris-direktifi/>

[http://www.dogruakdeniz.com/forum/unlu\\_kibrislilar/kucuk\\_aysel-t1116.0.html](http://www.dogruakdeniz.com/forum/unlu_kibrislilar/kucuk_aysel-t1116.0.html).

<http://www.abvizyonu.com/basindan/bir-gece-ansizin-geldik.html>

<http://www.erguclu.eu/yasaminicinden/suleymanerguclu.htm>

### VI. Sözlü Tarih Çalışması

KKTC Kurucu Cumhurbaşkanı merhum Rauf Raif Denктаş ile 21 Aralık 2007 tarihinde Elazığ'da yapılan görüşme.

Ahmet Şevki Cem ile 14 Nisan 2008 tarihinde Lefkoşa'da yapılan görüşme.

Ferruh Aslım ile 19 Nisan 2007 tarihinde Lefkoşa'da yapılan görüşme.

Kubilay Raif Uzkan ile 5 Mart 2001 tarihinde Lefkoşa'da yapılan görüşme.

Ünal Sümer ile 29 Mart 2007 tarihinde Lefkoşa'da yapılan görüşme.

Celal Mahmutoğlu ile 5 Temmuz 2005 tarihinde Yeni Erenköy'de yapılan görüşme.

Ercan Karayusufoğlu ile 5 Nisan 2009 tarihinde Lefkoşa'da yapılan görüşme.

Hasan Salih Özerdem ile 7 Nisan 2009 tarihinde Lefkoşa'da yapılan görüşme.

Nevzat Ali Besim (Karakurt) ile 15 Mayıs 2008 tarihinde Lefkoşa'da yapılan görüşme.

Kubilay Raif Uzkan ile 21 Mayıs 2009 tarihinde Lefkoşa'da yapılan görüşme.

Mustafa Adiloğlu ile 5 Haziran 2011 tarihinde Lefkoşa'da yapılan görüşme.

Mustafa Kortun ile 5 Eylül 2008 tarihinde Lefkoşa'da yapılan görüşme.